

**Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí
Slovenskej republiky**

**STREDNODOBÁ STRATÉGIA
ROZVOJOVEJ SPOLUPRÁCE SLOVENSKEJ REPUBLIKY
NA ROKY 2025 – 2030**

Obsah

Zoznam skratiek	2
Zhrnutie.....	4
1. Východiská rozvojovej spolupráce SR.....	6
2. Ciele a princípy rozvojovej spolupráce SR.....	8
2.1. Ciele rozvojovej spolupráce SR.....	8
2.2. Princípy rozvojovej spolupráce SR.....	10
3. Aktéri rozvojovej spolupráce SR	11
4. Nástroje rozvojovej spolupráce SR.....	13
5. Sektorové zameranie	16
5.1. Sektorové priority	16
5.2. Tematický program.....	18
5.3. Prierezové témy.....	18
6. Teritoriálne priority.....	19
6.1. Krajina s osobitnými potrebami - Ukrajina.....	20
6.2. Programové krajiny.....	21
6.3. Partnerské regióny a krajiny	22
7. Multilaterálna rozvojová spolupráca.....	23
7.1. Európska únia.....	25
7.2. Medzinárodní partneri	26
8. Zapájanie podnikateľského sektora	26
9. Humanitárna pomoc.....	29
9.1. Realizátori a partneri humanitárnej pomoci SR.....	30
9.2. Postup pri poskytovaní humanitárnej pomoci	31
10. Implementácia stratégie	31
10.1. Financovanie	32
10.2. Monitoring a evaluácia.....	33
10.3. Riadenie založené na výsledkoch	33
10.4. Komunikácia a zvyšovanie povedomia.....	34

Zoznam skratiek

BR OSN	Bezpečnostná rada Organizácie Spojených národov
CBD	Dohovor o biologickej diverzite (Convention on Biological Diversity)
EDFI	Združenie národných rozvojových bánk členských štátov EÚ (European Development Financial Institutions)
EÚ	Európska únia
FAO	Organizácia pre výživu a poľnohospodárstvo (Food and Agriculture Organization)
HDP nexus	Humanitárno-rozvojovo-mierový nexus (Humanitarian, development and peace nexus)
HND	Hrubý národný dôchodok
IPA	Nástroj predvstupovej pomoci (Instrument for Pre-Accession Assistance)
KfW/DEG	Deutsche Investitions und Entwicklungsgesellschaft
LDCs	Najmenej rozvinuté krajiny (Least Developed Countries)
MF SR	Ministerstvo financií Slovenskej republiky
MO SR	Ministerstvo obrany Slovenskej republiky
MV SR	Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky
MZVEZ SR	Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky
NDICI Global Europe	Nástroj susedstva a rozvojovej a medzinárodnej spolupráce (Neighbourhood, Development and International Cooperation Instrument – Global Europe)
OBSE	Organizácia pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe
ODA	Oficiálna rozvojová pomoc (Official Development Assistance)
OECD	Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj
OECD/DAC	Výbor pre rozvojovú spoluprácu Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj
OSN	Organizácia Spojených národov
PPP	Program podnikateľských partnerstiev
SAMRS	Slovenská agentúra pre medzinárodnú rozvojovú spoluprácu
SARIO	Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu
SDGs	Ciele udržateľného rozvoja (Sustainable Development Goals)
SR	Slovenská republika
TAIEX	Nástroj technickej pomoci a výmeny informácií (Technical Assistance and Information Exchange Instrument)
UCPM	Mechanizmus Európskej únie v oblasti civilnej ochrany (Union Civil Protection Mechanism)

UIF	Investičný rámec pre Ukrajinu (Ukraine Investment Framework)
UNCCD	Dohovor OSN o boji proti dezertifikácii (United Nations Convention to Combat Desertification)
UNDP	Rozvojový program Spojených národov (United Nations Development Programme)
UNESCO	Organizácia Spojených národov pre vzdelávanie, vedu a kultúru (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization)
UNFCCC	Rámcový dohovor OSN o zmene klímy (United Nations Framework Convention on Climate Change)

Zhrnutie

Strednodobá stratégia rozvojovej spolupráce Slovenskej republiky na roky 2025 - 2030 je kľúčový strategický dokument stanovujúci ciele a princípy rozvojovej spolupráce Slovenskej republiky, sektorové a teritoriálne priority, ako aj rámcové parametre systému, programov a využívaných nástrojov.

Rozvojová spolupráca Slovenskej republiky reprezentovaná značkou SlovakAid je integrálnou súčasťou zahraničnej politiky Slovenskej republiky. Služi ako prejav solidarity s rozvojovými krajinami, spoluúčasti na riešení globálnych výziev a nástroj na presadzovanie národných záujmov.

Stratégia vychádza z medzinárodných záväzkov vrátane Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj, Európskeho konsenzu o rozvoji a Parížskej dohody o zmene klímy. Reflektuje tiež zistenia vyplývajúce z externých hodnotení systému rozvojovej spolupráce Slovenskej republiky vrátane odporúčaní zo strany Výboru OECD pre rozvojovú spoluprácu (DAC). Stratégia zachováva kontinuitu s predchádzajúcou Strednodobou stratégiou rozvojovej spolupráce Slovenskej republiky na roky 2019 – 2023 predĺženou do konca roka 2024, prináša však viaceré zmeny v snahe o skvalitnenie a zefektívňovanie systému rozvojovej spolupráce Slovenskej republiky.

Rozvojová spolupráca Slovenskej republiky sa aj v rokoch 2025 – 2030 bude zameriavať na znižovanie chudoby a riešenie príčin nelegálnej migrácie, zlepšenie životného prostredia obyvateľov a posilnenie dobrej správy vecí verejných v partnerských krajinách. Slovenská republika sa pritom bude snažiť o zintenzívnenie spolupráce so zahraničnými donormi a medzinárodnými organizáciami a posilnenie postavenia Slovenskej republiky prostredníctvom plnenia medzinárodných záväzkov vyplývajúcich z členstva Slovenskej republiky v OECD a EÚ. Pri svojich rozvojových a humanitárnych aktivitách bude klásť dôraz na udržateľný a inkluzívny rozvoj, environmentálnu udržateľnosť aktivít, efektívne a transparentné vynakladanie prostriedkov a súlad svojich intervencií s rozvojovými potrebami a prioritami partnerských krajín a národno-štátnymi záujmami Slovenskej republiky.

Na dosiahnutie cieľov stanovených v stratégii budú využívané rôzne nástroje vrátane dotácií, finančných príspevkov, poskytnutia vedomostí a skúseností, vládnych štipendií či humanitárnej pomoci. Aktivity SlovakAid budú primárne realizované v regióne Východného partnerstva EÚ, západného Balkánu, Blízkeho východu a východnej Afriky. Programovými krajinami budú naďalej Moldavsko, Keňa a Gruzínsko, pričom Ukrajina bude mať status krajiny s osobitnými potrebami. Regiónom s veľkým potenciálom postupného zintenzívnenia rozvojových aktivít SR je Stredná Ázia.

V rámci sektorového zamerania sa aktivity SlovakAid sústreďujú do podpory 1) infraštruktúry a udržateľného využívania prírodných zdrojov; 2) potravinovej bezpečnosti a poľnohospodárstva; 3) tvorby trhového prostredia; 4) dobrého zdravia; 5) kvalitného vzdelávania a 6) dobrej správy vecí verejných a budovania občianskej spoločnosti. Uvedené sektorové priority dopĺňajú dve prierezové témy, ktoré budú uplatňované v rámci všetkých aktivít SlovakAid: 1. Životné prostredie a zmena klímy; 2. Rovnosť žien a mužov. Cieľom je sústrediť sa na limitovaný počet sektorov v jednotlivých teritóriách v snahe zabrániť nadmernej fragmentácii rozvojových intervencií, zvýšiť špecializáciu a viditeľnosť pomoci zo strany Slovenskej republiky a sústrediť sa na oblasti, v ktorých má Slovenská republika najväčšiu expertízu.

Novým prvkom bude zavedenie samostatného tematického programu zameraného na životné prostredie, zmenu klímy a obehovú ekonomiku. Cieľom zavedenia tematického programu je viac koncentrovať doterajšie sektorové zameranie rozvojových aktivít a poskytnúť tejto téme predvídateľnejšiu podporu v širšom časovom rámci, zlepšiť merateľnosť výsledkov a jasnejšie zadefinovať témy, v ktorých má Slovenská republika komparatívnu výhodu a expertízu. Program bude realizovaný najmä prostredníctvom samostatných dotačných výziev SAMRS, ako aj prostredníctvom aktivít jednotlivých aktérov ODA SR.

Mimovládne rozvojové organizácie ostanú naďalej jedným z kľúčových partnerov predovšetkým v oblasti bilaterálnej rozvojovej spolupráce Slovenskej republiky. Slovenská republika má zároveň záujem posilniť zapájanie podnikateľského sektora do projektov rozvojovej spolupráce, a to prostredníctvom pokračujúceho Programu podnikateľských partnerstiev, zvýhodnených vývozných úverov poskytovaných EXIMBANKOU SR či sfunkčnenia nástroja zadania zákazky. Táto spolupráca môže prispieť nielen k mobilizácii súkromných zdrojov do udržateľného rozvoja, ale aj k prieniku a etablovaniu sa slovenských podnikov na trhoch rozvojových krajín.

Slovenská republika bude naďalej využívať multilaterálnu rozvojovú spoluprácu na doplnenie bilaterálnych aktivít vo svojich partnerských krajinách, prípadne tam, kde nie je pre Slovenskú republiku efektívne pôsobiť na bilaterálnej báze, napr. v najmenej rozvinutých krajinách. Slovenská republika plánuje pokračovať v podpore realizácie projektov finančne podporených z nástrojov EÚ, najmä prostredníctvom zapájania sa do iniciatív Team Europe a Global Gateway, ako aj aktivít TAIEX a twinningových projektov. Slovenská republika zároveň bude pokračovať v aktívnom zapájaní sa do ďalších projektov delegovanej spolupráce v partnerských krajinách. V tejto súvislosti budú mať dôležité postavenie SAMRS a EXIMBANKA SR, ktoré majú oprávnenie spravovať finančné prostriedky EÚ.

V kontexte neočakávaných humanitárnych kríz bude Slovenská republika zameriavať pozornosť najmä na rýchlosť reakcie, ktorá zohráva kľúčovú úlohu pri zabezpečovaní efektívnej humanitárnej pomoci. Na tento účel bude do praxe zavedený mechanizmus okamžitej reakcie, ktorý bude pripravený v participatívnom procese so zapojením všetkých relevantných aktérov.

Slovenská republika má ambíciu postupného navyšovania celkového objemu ODA a približovania sa k plneniu svojho medzinárodného záväzku dosiahnuť podiel ODA na hrubom národnom dôchodku vo výške 0,33 % do roku 2030. Cieľom je zvyšovanie podielu bilaterálnej ODA na celkovej rozvojovej spolupráci SR, pričom ambíciou je dosiahnuť pomer bilaterálnej a multilaterálnej ODA 35 : 65 %. Zohľadní pri tom absorpčné a administratívne kapacity jednotlivých aktérov a priebeh konsolidácie verejných financií.

Slovenská republika tiež posilní riadenie založené na výsledkoch prostredníctvom zavedenia merateľných ukazovateľov výstupov a výsledkov, ako aj systému ich vyhodnocovania a monitorovania, čo umožní vyčíslenie spoločných výsledkov rozvojovej spolupráce Slovenskej republiky v rôznych teritoriálnych a sektorových oblastiach.

Úspech stratégie závisí aj od podpory verejnosti a zapojenia všetkých relevantných aktérov. Slovenská republika plánuje intenzívne komunikovať ciele a prínosy ODA prostredníctvom tradičných aj digitálnych médií, podujatí pre odbornú a laickú verejnosť aj globálneho vzdelávania. Cieľom je zvýšiť povedomie o globálnych výzvach a udržateľnom rozvoji a o význame rozvojovej spolupráce.

1. Východiská rozvojovej spolupráce SR

Strednodobá stratégia rozvojovej spolupráce Slovenskej republiky na roky 2025 - 2030 (ďalej len „stratégia“) slúži ako kľúčový strategický dokument rozvojovej spolupráce Slovenskej republiky (ďalej len „SR“) do roku 2030. Vypracovanie stratégie vyplýva zo zákona č. 392/2015 Z. z. o rozvojovej spolupráci a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 281/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o rozvojovej spolupráci“). Stratégia stanovuje ciele a princípy rozvojovej spolupráce, sektorové a teritoriálne priority, ako aj rámcové parametre systému, programov a využívaných nástrojov. Stratégia reaguje na medzinárodný vývoj a potreby partnerských krajín pri zohľadnení kapacít, expertízy a finančných možností SR. V poradí piata stratégia bola pripravená prostredníctvom konzultatívneho procesu so zapojením všetkých relevantných aktérov rozvojovej spolupráce SR vrátane subjektov štátnej správy, zástupcov mimovládneho a podnikateľského sektora.

Rozvojová spolupráca SR reprezentovaná značkou SlovakAid je integrálnou súčasťou zahraničnej politiky SR. Slúži ako prejav solidarity s rozvojovými krajinami, spoluúčasť SR na riešení globálnych výziev a nástroj na presadzovanie národných záujmov. Prostredníctvom rozvojovej spolupráce a humanitárnej pomoci SR ako zodpovedný člen medzinárodnej komunity prispieva k podpore udržateľného rozvoja vo svete, zlepšovaniu životných podmienok obyvateľov v partnerských krajinách, odstraňovaniu chudoby a nerovností, podpore demokracie a reforiem, záchrane a znižovaniu utrpenia ľudí postihnutých prírodnými katastrofami či konfliktom a k zaisťovaniu stability a mieru vo svete. Zároveň rozvojovými a humanitárnymi aktivitami pomáha predchádzať prípadným negatívnym vplyvom na samotnú SR od zmiernovania zmeny klímy a prispôsobovania sa jej dôsledkom, zastavenia straty biodiverzity, prevencie šírenia chorôb, predchádzania nelegálnej migrácie po prevenciu konfliktov, a vytvárať podmienky pre prehĺbovanie politických a ekonomických vzťahov SR s partnerskými krajinami.

SR začala realizovať oficiálnu rozvojovú pomoc (ODA) v roku 2003. Svojím vstupom do Európskej únie (ďalej len „EÚ“) v roku 2004 a do Výboru pre rozvojovú spoluprácu Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (ďalej len „výbor OECD/DAC“) v roku 2013 sa SR zaradila do medzinárodného spoločenstva donorov podporujúcich hospodársky rozvoj a blahobyt rozvojových krajín. Významným míľnikom sa stal rok 2007, kedy Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR (ďalej len „MZVEZ SR“) zriadilo Slovenskú agentúru pre medzinárodnú rozvojovú spoluprácu (ďalej len „SAMRS“), ktorá odvtedy najmä prostredníctvom bilaterálnych nástrojov naplňa ciele rozvojovej spolupráce SR.

Na vnútroštátnej úrovni je základným rámcom rozvojovej spolupráce SR zákon o rozvojovej spolupráci. Stratégia tiež vychádza z **medzinárodných záväzkov** prijatých predovšetkým na pôde Organizácie Spojených národov (ďalej len „OSN“) v podobe Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj (ďalej len „Agenda 2030“) a jej cieľov udržateľného rozvoja (SDGs), Akčného programu z Addis Abeby o financovaní rozvoja, Parížskej dohody o zmene klímy a ďalších záväzkov v rámci programu OSN pre životné prostredie.¹⁾ Stratégia nadväzuje na Koncepciu implementácie Agendy 2030 v medzinárodnom prostredí, ktorú prijala vláda SR v januári

¹⁾ Vrátane Dohovoru o biologickej diverzite (ďalej len „CBD“) a Dohovoru o boji proti dezertifikácii (ďalej len „UNCCD“).

2017.²⁾ V nej sú zadefinované 4 kľúčové oblasti, v ktorých SR implementuje ciele udržateľného rozvoja: 1. Ľudia a štát, 2. Prosperita, 3. Prostredie, 4. Partnerstvo pre rozvoj. **Na európskej úrovni** je východiskom stratégie Európsky konsenzus o rozvoji z roku 2017.

Stratégia nadväzuje na predchádzajúcu Strednodobú stratégiu rozvojovej spolupráce SR na roky 2019 – 2023,³⁾ dosiahnuté úspechy a pretrvávajúce výzvy rozvojovej spolupráce SR. Medzi hlavné úspechy za predošlé obdobia patrí prijatie stratégií SR pre rozvojovú spoluprácu s tromi programovými krajinami (Gruzínsko, Keňa, Moldavsko); posilnenie činnosti Koordinačného výboru pre rozvojovú spoluprácu SR prostredníctvom pracovných skupín; implementácia širšej ponuky nástrojov MZVEZ SR a Ministerstva financií SR (ďalej len „MF SR“) na zapájanie podnikateľov do rozvojovej spolupráce; úspešné ukončenie hĺbkového auditu Európskej komisie (tzv. Pillar Assessment) agentúrou SAMRS a EXIMBANKOU SR a s tým súvisiace zapojenie SAMRS do manažovania prostriedkov EÚ v rámci rozvojových projektov tzv. delegovanej spolupráce EÚ. Podarilo sa uzavrieť prvé strategické partnerstvá (pre Keňu a Moldavsko) s cieľom predvídateľnejšieho a finančne efektívnejšieho financovania dlhodobých rozvojových intervencií. Pokračovala snaha o väčšiu koncentráciu rozvojovej spolupráce SR na menší počet teritórií a na menej rozvinuté regióny prijímajúcich krajín. Boli tiež vypracované usmernenia pre implementáciu prierezových tém (rovnosť žien a mužov; životné prostredie a zmena klímy) do projektov rozvojovej spolupráce a realizované prvé nezávislé hodnotenia rozvojových intervencií ODA SR, ktoré vykonali externí evaluátori.

Za pretrvávajúcu výzvu možno označiť stagnáciu verejno-rozpočtových zdrojov ODA SR, kvôli ktorej SR naďalej zaostáva za medzinárodným záväzkom vynakladať na rozvojovú spoluprácu 0,33 % svojho hrubého národného dôchodku. S tým je spojené aj limitované množstvo ľudských zdrojov a obmedzená schopnosť ustúpiť od viazanosti ODA SR na slovenské subjekty pri implementácii projektov. Priestor na zlepšenie je tiež v oblasti zefektívnenia systému poskytovania humanitárnej pomoci, ako aj zvyšovania povedomia a zapájania slovenských podnikateľských subjektov do rozvojovej spolupráce, čo môže do budúcnosti viesť k ich etablovaniu na zahraničných trhoch.

V snahe o skvalitnenie a zefektívňovanie systému rozvojovej spolupráce SR Strednodobá stratégia rozvojovej spolupráce na roky 2025 - 2030 reflektuje zistenia a odporúčania vyplývajúce z komplexného⁴⁾ aj priebežného⁵⁾ hodnotenia systému rozvojovej spolupráce SR zo strany výboru OECD/DAC, tzv. Peer Review. Pri tvorbe stratégie tiež boli zohľadnené zistenia uskutočnených externých evaluácií vrátane priebežnej⁶⁾ a záverečnej⁷⁾ evaluácie Strednodobej stratégie ODA SR na roky 2019-2023 predĺženej do roku 2024.

Vychádzajúc z týchto odporúčaní SR plánuje v strednodobom horizonte pokračovať v postupnom **zvyšovaní teritoriálnej a sektorovej koncentrácie** rozvojovej spolupráce prostredníctvom ďalšieho znižovania počtu partnerských krajín a bližšej špecifikácie sektorov na úrovni stratégie a zúžením ich počtu v jednotlivých partnerských krajinách, aby bola rozvojová spolupráca adresná, relevantná a efektívna. Bude zavedený **samostatný tematický**

²⁾ [Konceptcia implementácie Agendy 2030 v medzinárodnom prostredí](#)

³⁾ Platnosť Strednodobej stratégie rozvojovej spolupráce SR na roky 2019 - 2023 bola uznesením vlády SR č. 620/2023 z 20. novembra 2023 predĺžená o jeden rok do 31. decembra 2024.

⁴⁾ [Hodnotiaca správa výboru OECD/DAC rozvojovej spolupráce SR z roku 2019](#)

⁵⁾ [Priebežné hodnotenie výboru OECD/DAC rozvojovej spolupráce SR z roku 2022](#)

⁶⁾ [Správa z priebežného hodnotenia plnenia Strednodobej stratégie na roky 2019-2023](#)

⁷⁾ [Zaverecna-evaluacia-SSRS_zaverecna-sprava.pdf](#)

program, ktorý napomôže k jasnejšiemu zadefinovaniu tém, v ktorých má SR komparatívnu výhodu a expertízu. SR posilní riadenie založené na výsledkoch prostredníctvom zavedenia merateľných ukazovateľov výstupov a výsledkov, ako aj systému ich vyhodnocovania a monitorovania na úrovni partnerských krajín, jednotlivých sektorov i samotnej stratégie, čo umožní vyčíslenie spoločných výsledkov rozvojovej spolupráce SR. Kľúčovým tiež bude sfunkčnenie nástroja **zadania zákazky** na realizáciu rozvojových projektov či využívanie **zvýhodnených vývozných úverov** vo väčšej miere ako prostriedkov intenzívnejšieho zapájania slovenských podnikateľských subjektov do rozvojových aktivít. SR tiež plánuje pokračovať v nadväzovaní nových **strategických partnerstiev** a realizácii projektov finančne podporených z nástrojov EÚ prostredníctvom **delegovanej spolupráce**.

2. Ciele a princípy rozvojovej spolupráce SR

2.1. Ciele rozvojovej spolupráce SR

Prostredníctvom rozvojovej spolupráce SR pomáha menej rozvinutým krajinám a prispieva k implementácii cieľov udržateľného rozvoja Agendy 2030 a k riešeniu významných globálnych výziev, a to najmä prostredníctvom aktivít zameraných na znižovanie chudoby, podporu demokracie, zmierňovanie a adaptáciu na zmenu klímy, zastavenie straty biodiverzity, ako aj nadväzovanie a upevňovanie partnerstiev založených na princípe rovnosti a vzájomnom rešpekte. SR sa pritom opiera o svoje skúsenosti z budovania inštitúcií samostatného štátu, rozvoja trhovej ekonomiky a napĺňania princípov demokracie, ako aj o úspešnú integráciu do medzinárodných organizácií a zoskupení.

Za účelom koherencie rozvojovej spolupráce SR s relevantnými strategickými dokumentmi, ciele rozvojovej spolupráce SR vychádzajú zo štyroch kľúčových oblastí implementácie Agendy 2030 v medzinárodnom prostredí definovaných v Konceptii implementácie Agendy 2030 v medzinárodnom prostredí a zo šiestich národných priorít implementácie Agendy 2030⁸⁾ naviazaných na ciele udržateľného rozvoja.

Ciele rozvojovej spolupráce SR sú rozdelené do štyroch oblastí:

- **znižovanie chudoby** a riešenie príčin **nelegálnej migrácie** prostredníctvom tvorby pracovných miest, podpory potravinovej bezpečnosti, rozvoja ľudského kapitálu a zvyšovaním ekonomickej a sociálnej odolnosti komunit;
- **zlepšenie životného prostredia** obyvateľov partnerských krajín realizáciou opatrení na zmierňovanie zmeny klímy a prispôsobovanie sa dôsledkom zmeny klímy podporou efektívnosti vodného, odpadového a lesného hospodárstva, zabezpečením prístupu k vode a sanitácii, podporou energetickej bezpečnosti, využívania obnoviteľných zdrojov energie a inovatívnych technologických riešení vrátane zdieľania know-how;
- **posilnenie dobrej správy vecí verejných** vrátane zvyšovania odolnosti štátu, podpory a rozvoja zdravotníckych systémov a kapacít, podpory inkluzívneho a kvalitného vzdelávania a zvyšovania kvalifikácie, prevencie vzniku konfliktov, podpory demokracie, právneho štátu a ľudských práv s osobitným dôrazom na práva žien a detí;

⁸⁾ [Návrh-národných-priorít-implementácie-Agendy-2030.pdf \(gov.sk\)](#)

- **zintenzívnenie spolupráce so zahraničnými donormi** a medzinárodnými organizáciami a posilnenie postavenia SR prostredníctvom plnenia medzinárodných záväzkov vyplývajúcich z členstva SR v OECD a EÚ.

Prepojenie oblastí implementácie Agendy 2030 v medzinárodnom prostredí, národných priorít implementácie Agendy 2030, cieľov rozvojovej spolupráce SR a cieľov udržateľného rozvoja:

Oblasť implementácie Agendy 2030 v medzinárodnom prostredí	Národné priority implementácie Agendy 2030	Základné ciele rozvojovej spolupráce SR na roky 2025 - 2030	Ciele udržateľného rozvoja Agendy 2030 (SDGs)
Prosperita	Znižovanie chudoby a sociálna inklúzia Smerovanie k znalostnej a environmentálnej udržateľnej ekonomike pri demografických zmenách a meniacom sa globálnom prostredí	Znižovanie chudoby a riešenie príčin nelegálnej migrácie prostredníctvom tvorby pracovných miest, podpory potravinovej bezpečnosti, rozvoja ľudského kapitálu, a zvyšovaním ekonomickej a sociálnej odolnosti komúnit	1, 2, 5, 8, 9, 10, 13
Prostredie	Udržateľné sídla, regióny a krajina v kontexte zmeny klímy	Zlepšenie životného prostredia obyvateľov partnerských krajín realizáciou opatrení na zmierňovanie zmeny klímy a prispôbovanie sa dôsledkom zmeny klímy podporou efektívnosti vodného, odpadového a lesného hospodárstva, zabezpečením prístupu k vode a sanitácii, podporou energetickej bezpečnosti, využívania obnoviteľných zdrojov energie a inovatívnych technologických riešení vrátane zdieľania know-how	5, 6, 7, 11, 12, 13, 15
Ľudia a štát	Právny štát, demokracia a bezpečnosť Dobré zdravie Vzdelanie pre dôstojný život	Posilnenie dobrej správy vecí verejných vrátane zvyšovania odolnosti štátu, podpory a rozvoja zdravotníckych systémov a kapacít, podpory inkluzívneho a kvalitného vzdelávania a zvyšovania kvalifikácie, prevencie vzniku konfliktov, podpory demokracie, právneho štátu a ľudských práv s osobitným dôrazom na práva žien a detí	3, 4, 5, 8, 10, 13, 16

<p>Partnerstvo pre rozvoj</p>		<p>Zintenzívnenie spolupráce so zahraničnými donormi a medzinárodnými organizáciami a posilnenie postavenia SR prostredníctvom plnenia medzinárodných záväzkov vyplývajúcich z členstva SR v OECD a EÚ</p>	<p>5, 13, 17</p>
--------------------------------------	--	--	------------------

2.2. Princípy rozvojovej spolupráce SR

Udržateľný a inkluzívny rozvoj

Udržateľný a inkluzívny rozvoj si vyžaduje prístup, ktorý sa prelína so všetkými aspektmi spoločnosti a hospodárstva. Pre SR to znamená nielen cieľiť na ekonomický rast, ale zabezpečiť, aby nepoškodzoval životné prostredie a mali z neho prospech všetci. V súlade s Agendou 2030 sa SR bude snažiť presadzovať horizontálny prístup k udržateľnému rozvoju s cieľom zabezpečiť vzájomný súlad a synergie medzi národnými politikami (vrátane rozvojovej, zahraničnej, bezpečnostnej, obchodnej, environmentálnej, migračnej politiky a pod.) tak, aby predchádzali negatívnym dopadom jednotlivých politík na rozvojové ciele a efektívne prispievali k udržateľnému rozvoju v SR aj v zahraničí. Tento prístup je v súlade s holistickým pohľadom na rozvoj v rámci cieľov udržateľného rozvoja, pričom zdôrazňuje prepojenie medzi sociálnou spravodlivosťou, environmentálnou udržateľnosťou a ekonomickou prosperitou.

Environmentálna udržateľnosť

Rešpektujúc kritický význam opatrení v oblasti životného prostredia a klímy, aktivity ODA SR budú aktívne prispievať ku globálnemu úsiliu v boji proti zmene klímy a jej dôsledkom s cieľom ochrániť planétu, zachovať prírodné zdroje a zastaviť stratu biodiverzity pre budúce generácie. Snahy SR budú zamerané najmä na podporu zelenej energie, udržateľného poľnohospodárstva, ochrany a udržateľného využívania prírodných zdrojov a ochrany biodiverzity v súlade s medzinárodne odsúhlasenými cieľmi vrátane cieľov Parížskej dohody o zmene klímy a Globálneho biodiverzitetného rámca Kunming-Montreal.

Efektívnosť, transparentnosť a zodpovednosť

Efektívnosť, transparentnosť a zodpovednosť sú základom budovania dôvery a zabezpečenia efektívneho využívania zdrojov v rozvojovej spolupráci. Tieto princípy zahŕňajú stanovenie jasných, merateľných cieľov na úrovni rozvojových stratégií, programov a projektov; objektívne hodnotenie dosiahnutých výsledkov; otvorenú komunikáciu a vytváranie inkluzívnych partnerstiev. Orientácia ODA SR na výsledky založené na dôkazoch a osvedčených postupoch a podliehanie rozvojovej spolupráce hodnoteniu a mechanizmom kontroly sú predpokladom pre zvýšenie efektívnosti, transparentnosti a zodpovednosti rozvojovej spolupráce v súlade s princípmi Parížskej deklarácie pre efektívnosť pomoci, potvrdené Akčnou agendou z Akkry a záverečným dokumentom z Busanu.

Strategická spolupráca a vzájomné záujmy

Rozvojová spolupráca SR je integrálnou súčasťou zahraničnej politiky SR. Rešpektujúc princípy a záväzky medzinárodnej rozvojovej spolupráce a rozvojových politík EÚ bude SR

realizovať rozvojovú spoluprácu, ktorá vychádza z rozvojových potrieb a priorít partnerských krajín a je v súlade s národnými záujmami SR. Budovanie vzájomne výhodných partnerstiev je dôležitým predpokladom pre udržateľný a dlhodobý rozvoj, pričom projekty a iniciatívy určené primárne na pomoc prijímajúcim krajinám budú slúžiť aj na reflektovanie a presadzovanie zahraničnopolitických cieľov SR, zohľadnenie ekonomických záujmov, posilnenie bezpečnosti, bilaterálnych a multilaterálnych vzťahov SR a plnenie medzinárodných záväzkov. Tento prístup môže zahŕňať podporu regionálnej stability, podporu prieniku slovenských podnikov na trhy rozvojových krajín, zdieľanie slovenského know-how a technológií a posilňovanie úlohy SR na medzinárodnej scéne.

3. Aktéri rozvojovej spolupráce SR

Do realizácie rozvojovej spolupráce SR sú zapojené ústredné orgány štátnej správy, orgány územnej samosprávy, mimovládne rozvojové organizácie, podnikateľský sektor aj akademický sektor.

Štátna správa⁹⁾

Národným koordinátorom rozvojovej spolupráce SR je MZVEZ SR. Úlohu implementačnej agentúry vykonáva SAMRS. MZVEZ SR je zároveň koordinátorom štatistického vykazovania výdavkov ODA SR. Na tvorbe a implementácii ODA SR sa pod značkou SlovakAid podieľajú aj iné orgány štátnej správy.

Koordinačným, iniciatívnym a poradným medzirezortným orgánom pre rozvojovú spoluprácu SR je Koordinačný výbor pre rozvojovú spoluprácu SR.¹⁰⁾ Zabezpečuje najmä zosúladzovanie politík pre rozvoj a prípravu strategických a koncepcných dokumentov. Členmi Koordinačného výboru sú predstavitelia vybraných ministerstiev, SAMRS, zástupcovia mimovládnych organizácií, podnikateľského sektora, predstavitelia Národnej rady Slovenskej republiky, EXIMBANKY SR, ako aj rôznych združení a asociácií. Koordinačný výbor využíva svoje právomoci v rámci schváleného štatútu vrátane vytvárania pracovných skupín pre vybrané oblasti rozvojovej spolupráce.

Efektívne napĺňanie cieľov tejto stratégie si vyžaduje budovanie partnerstiev, podporu koherencie a hľadanie synergií medzi rozvojovými aktivitami jednotlivých orgánov štátnej správy, ako aj aktérov z mimovládneho, podnikateľského a akademického sektora.

Samospráva

Úloha miestnych a regionálnych samospráv vyplýva predovšetkým zo znalostí miestneho prostredia, potenciálu využitia ich skúseností z miestneho a regionálneho rozvoja a poskytovania služieb pre občanov na miestnej úrovni v rozvojových aktivitách v partnerských krajinách. Spolupráca so samosprávami je koordinovaná s ich strešnými organizáciami, predovšetkým Združením miest a obcí Slovenska (ZMOS).

⁹⁾ Kompetencie jednotlivých aktérov ústrednej štátnej správy a územnej samosprávy sú ukotvené v zákone o rozvojovej spolupráci.

¹⁰⁾ [Štatút Koordinačného výboru](#)

Mimovládny sektor

Mimovládne rozvojové organizácie sú už vyše 20 rokov dôležitým pilierom ODA SR a ostanú naďalej jedným z kľúčových partnerov predovšetkým v oblasti bilaterálnej rozvojovej spolupráce. Podieľajú sa na riešení koncepčných a koordinačných otázok týkajúcich sa ODA SR, pri ktorých zastupuje mimovládny sektor Platforma rozvojových organizácií – Ambrela, pôsobiaca aj ako člen Koordinačného výboru pre rozvojovú spoluprácu SR.

V zmysle Odporúčania výboru OECD/DAC o podpore občianskej spoločnosti bude SR pokračovať v partnerstve s občianskym sektorom v SR a podpore budovania jeho kapacít. Mimovládne rozvojové organizácie sa budú môcť naďalej uchádzať o dotácie v rámci vyhlásených výziev a zapájať sa do projektov delegovanej spolupráce EÚ v partnerských krajinách, implementovaných zo strany SAMRS. Príležitosťou pre mimovládne organizácie bude aj prehĺbenie spolupráce s podnikateľským sektorom nielen v rámci dotačných výziev SAMRS, ale aj pri implementácii nástoja zadania zákazky. Okrem implementácie ODA SR tiež prispievajú k monitorovaniu a vyhodnocovaniu aktivít ODA SR, ako aj k informovanosti verejnosti a zvyšovaniu povedomia. Tam, kde to bude možné, sa SR bude snažiť o znižovanie administratívnych požiadaviek voči partnerom z mimovládneho sektora.

SR tiež bude podporovať účasť občianskej spoločnosti na demokratických procesoch v partnerských krajinách, a zároveň bude aktivity SlovakAid vykonávať tak, aby nemali negatívne dopady na občiansku spoločnosť v partnerských krajinách.

Podnikateľský sektor

Vzhľadom na nedostatočný globálny pokrok v implementácii SDGs a nárast potrieb rozvojových krajín z dôvodu paralelne prebiehajúcich kríz (klimatická, ekonomická, dlhová kríza, následky pandémie COVID-19 a konfliktov), verejné zdroje nie sú postačujúce na riešenie aktuálnych výziev. Je preto potrebné využiť ODA aj na mobilizáciu zdrojov súkromného sektora do udržateľného rozvoja prostredníctvom podpory prieniku slovenských podnikov na trhy rozvojových krajín a vytvárania prostredia priaznivého pre zahraničné investície v partnerských krajinách. Na podporu zapájania podnikateľského sektora do rozvojovej spolupráce SR využíva viaceré nástroje. Spolupráca s podnikateľským sektorom prebieha predovšetkým prostredníctvom Programu podnikateľských partnerstiev. Možnosti zapájania podnikateľských subjektov do rozvojovej spolupráce rozšíri aj zavedenie nástoja zadanie zákazky na realizáciu rozvojových projektov či využívanie nástoja zvýhodnených vývozných úverov. Zapájaniu podnikateľov do rozvojovej spolupráce sa dlhodobo programovo venuje aj MF SR prostredníctvom svojich vlastných nástrojov.

Pre účely širokého zapájania sa podnikateľského sektora do rozvojovej spolupráce má SR záujem využívať nástroj EÚ pre financovanie susedskej a medzinárodnej rozvojovej spolupráce NDICI – Globálna Európa, ktorý prostredníctvom grantov, pôžičiek, zmiešaného financovania a záruk poskytuje značné možnosti pre intenzívnejší vstup slovenského podnikateľského sektora do európskych rozvojových projektov, od veľkých investícií až po obchodnú spoluprácu na lokálnej úrovni. SR má pre tento účel budované kapacity prostredníctvom SAMRS a EXIMBANKY SR, ktoré majú oprávnenia EÚ spravovať európske finančné prostriedky. Priestor na systematickejšiu spoluprácu s podnikateľským sektorom je aj v oblasti

poskytovania humanitárnej pomoci. Podrobnejšie je zapájanie podnikateľského sektora do ODA SR rozpísané v samostatnej kapitole č. 8.

Akademický sektor

Organizácie akademického sektora realizujú v partnerských krajinách SlovakAid projekty v oblasti vzdelávania a zapájajú sa tiež do transferu nových technológií, inovácií a know-how do partnerských krajín. V SR majú dôležitú úlohu pri aktivitách globálneho vzdelávania.

SR vidí nevyužitý potenciál v partnerstvách akademického sektora s mimovládnyimi rozvojovými organizáciami a podnikateľským sektorom a bude podporovať posilnenie ich spolupráce.

4. Nástroje rozvojovej spolupráce SR

Zákon o rozvojovej spolupráci definuje nasledovné nástroje rozvojovej spolupráce SR:

- poskytnutie dotácie,
- poskytnutie finančného príspevku,
- zadanie zákazky,
- poskytnutie vedomostí a skúseností,
- darovanie hnutel'ného majetku štátu,
- vládne štipendium,
- odpustenie dlhu,
- poskytnutie zvýhodneného vývozného úveru,
- vykonávanie finančných nástrojov Európskej únie určených na rozvojovú spoluprácu,
- ďalšie nástroje, o ktorých rozhodne vláda.

Dotácie:

Dotácie sú základným nástrojom bilaterálnej rozvojovej spolupráce SR. Mechanizmus poskytovania dotácií je realizovaný prostredníctvom výziev vyhlasovaných SAMRS, v rámci ktorých predkladajú oprávnené subjekty žiadosti o poskytnutie dotácie. Dotáciu možno v zmysle zákona o rozvojovej spolupráci poskytnúť právnickej osobe založenej podľa právneho poriadku SR¹¹⁾ na:

- a) rozvojový projekt,
- b) humanitárny projekt,
- c) projekt rozvojového vzdelávania,
- d) projekt verejnej informovanosti,
- e) projekt budovania kapacít,
- f) vyslanie dobrovoľníka do partnerskej krajiny,
- g) rozvojový program.

Výzvy budú vyhlasované na základe dostupných finančných prostriedkov uvedených v zameraniach bilaterálnej rozvojovej spolupráce SR na jednotlivé roky. Dotácie budú poskytované v súlade s teritoriálnymi a sektorovými prioritami stratégie a budú sa naďalej

¹¹⁾ Dotáciu možno poskytnúť aj právnickej osobe založenej podľa právneho poriadku cudzieho štátu, ak sú v zákone o štátnom rozpočte na príslušný rozpočtový rok schválené výdavky štátneho rozpočtu na dotácie najmenej v sume 15 miliónov eur.

primárne zameriavať na najmenej rozvinuté oblasti partnerských krajín. Výnimku v kontexte geografického zamerania tvoria: 1) dotácie na projekty podpory podnikateľských partnerstiev a vyslania dobrovoľníkov, ktoré je možné realizovať aj v iných rozvojových krajinách zoznamu výboru OECD/DAC; a 2) dotácie na projekty rozvojového vzdelávania a budovania kapacít, pri ktorých je oprávneným miestom realizácie SR, prípadne je časť aktivít možné realizovať aj v iných členských štátoch EÚ, teritoriálnych prioritách ODA SR alebo rozvojových krajinách zoznamu výboru OECD/DAC. V kontexte sektorového zamerania budú projekty podpory podnikateľských partnerstiev a vyslania dobrovoľníkov môcť byť zamerané na všetkých šesť sektorových priorit definovaných v stratégii a nebudú limitované sektormi určenými pre jednotlivé partnerské krajiny. V snahe o užšiu sektorovú špecializáciu bude ambíciou zaviesť pravidelné výzvy, ktorých zameranie bude sektorové na rozdiel od takmer výlučne teritoriálnych výziev. Snahou SR je pokračovať vo vyhlasovaní výziev na ďalšie strategické partnerstvá s cieľom financovania dlhodobých rozvojových intervencií v závislosti od legislatívneho nastavenia rozpočtových pravidiel.

Poskytnutie finančného príspevku:

Finančné príspevky sú využívané v rámci rozvojovej spolupráce (bilaterálnej aj multilaterálnej), ako aj v humanitárnej pomoci. Poskytuje ich najmä MZVEZ SR a SAMRS, no zákon umožňuje ich poskytovanie aj zo strany ostatných ministerstiev a ústredných orgánov štátnej správy. V rámci MZVEZ SR a SAMRS existujú 2 typy finančných príspevkov: 1. finančné príspevky na základe rozhodnutia ministra a 2. finančné príspevky na základe žiadosti o poskytnutie finančného príspevku predloženej zastupiteľskému úradu SR. Finančné príspevky poskytované na základe rozhodnutia ministra predstavujú nástroj flexibilnej reakcie na krízové udalosti vo svete, ktoré je možné využiť vo všetkých rozvojových krajinách v rámci zoznamu výboru OECD/DAC. V rámci ich poskytovania bude ambíciou zabezpečiť komplementárnosť s aktivitami iných aktérov reagujúcich na danú krízu. Finančné príspevky na základe žiadosti o poskytnutie finančného príspevku predloženej zastupiteľskému úradu SR predstavujú nástroj dostupný priamo v prioritných krajinách rozvojovej spolupráce SR umožňujúci adresne reagovať na problémy a potreby danej krajiny. Oba typy príspevkov predstavujú flexibilnú, operatívnu a efektívnu formu rozvojovej spolupráce a humanitárnej pomoci.

Zadanie zákazky:

Účelom nástroja zadania zákazky zadaného v zákone o rozvojovej spolupráci je zadanie zákazky zo strany SAMRS na dodanie tovaru, uskutočnenie stavebných prác a poskytnutie služieb v zahraničí. Skúsenosti iných donorov ukazujú, že ide o jeden z najefektívnejších nástrojov rozvojovej spolupráce, ktorý umožňuje realizovať aktivity napĺňajúce konkrétne stanovené ciele vychádzajúce z rozvojových potrieb partnerských krajín. Nástroj zároveň môže prispieť k intenzívnejšiemu zapojeniu podnikateľského sektora do aktivít rozvojovej spolupráce a posilneniu spolupráce mimovládneho a podnikateľského sektora.

Nástroj zákazky však nebol v minulých obdobiach využívaný vzhľadom na legislatívne obmedzenia spojené s jeho implementáciou. V praxi sa totiž ukázalo, že realizácii tohto nástroja bránia alebo ho značne limitujú ustanovenia o delení výdavkov štátneho rozpočtu na kapitálové a bežné výdavky a rozpočtovanie hodnoty zákazky rok pred jej zadaním (zákon č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov), nadobudnutie obstaraného majetku do vlastníctva SAMRS namiesto konečného príjemcu (zákon č. 278/1993 Z. z. o správe majetku štátu) a nízky limit pre

uplatnenie výnimky zo zákona č. 343/2015 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Odstránenie týchto obmedzení, zosúladienie príslušnej legislatívy a zavedenie zadávania zákaziek do praxe bude jednou z priorit nasledujúceho strategického obdobia. Zákazky je možné využiť vo všetkých rozvojových krajinách zoznamu výboru OECD/DAC.

Poskytnutie vedomostí a skúseností:

Prostredníctvom nástroja poskytnutia vedomostí a skúseností SR ponúka a odovzdáva odborné znalosti, skúsenosti a odporúčania z reforiem správy vecí verejných v rôznych oblastiach formou študijných návštev, vyslaní expertov, stáží, okrúhlych stolov a seminárov. Aktivity poskytnutia vedomostí a skúseností realizované SAMRS pod názvom *Sharing Slovak Expertise (SSE)* prispievajú k budovaniu personálnych kapacít verejnej správy v partnerských krajinách, ale aj k budovaniu expertných kapacít SR a k užšej identifikácii komparatívnych výhod SR v oblasti rozvojovej spolupráce. Poskytnutie vedomostí a skúseností môžu v rámci svojej pôsobnosti realizovať aj ústredné orgány štátnej správy a orgány územnej samosprávy. V rámci poskytnutia vedomostí a skúseností sa pozornosť bude venovať okrem priamej obojstrannej interakcie medzi SR a partnerskou krajinou na expertnej úrovni aj udržateľnosti vo forme praktického využívania zdieľaných skúseností a realizácie nadväzujúcich intervencií využitím iných nástrojov rozvojovej spolupráce SR. Nástroj poskytnutia vedomostí a skúseností je možné realizovať vo všetkých rozvojových krajinách zoznamu výboru OECD/DAC.

Darovanie hnutel'ného majetku štátu:

Tento nástroj sa využíva na zabezpečenie poskytovania materiálnej humanitárnej pomoci zo strany SR osobám zasiahnutým prírodnými katastrofami, človekom spôsobenými krízami, hladom a inými núdzovými situáciami. Hlavnými aktérmi sú Ministerstvo vnútra SR (ďalej len „MV SR“) a Ministerstvo obrany SR (ďalej len „MO SR“), ale aj ďalšie rezorty, napr. Ministerstvo zdravotníctva SR alebo Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR. Nástroj je bližšie popísaný v kapitole č. 9 o humanitárnej pomoci.

Vládne štipendium:

Cieľom nástroja vládných štipendií poskytovaných Ministerstvom školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR v spolupráci s MZVEZ SR je prispievať k podpore vzdelanosti ako významného prvku sociálno-ekonomického napredovania rozvojových krajín. Vzhľadom na postupné navyšovanie počtu, ako aj výšky samotných štipendií sa SR v rámci tohto nástroja zameria na jeho lepšie zacielenie, aby poskytoval želané výsledky a bol rozpoznateľný zo strany partnerskej krajiny a zároveň koherentný s inými nástrojmi rozvojovej spolupráce SR v danom teritóriu. Prioritou bude tiež udržanie komunikácie s absolventmi po návrate do krajín pôvodu s cieľom monitorovať prínos nástroja a budovať sieť kontaktov pre prípadné budúce rozvojové alebo zahraničnopolitické aktivity v partnerských krajinách. Teritoriálne prerozdelenie štipendií je každoročne upravované tak, aby v čo najväčšej miere zohľadnilo potreby partnerských krajín vychádzajúc z teritoriálnych priorit definovaných v stratégii.

Poskytnutie zvýhodneného vývozného úveru:

Cieľom nástroja poskytnutia zvýhodneného vývozného úveru v gescii EXIMBANKY SR je podpora zapájania slovenských podnikateľských subjektov do rozvojových aktivít a uľahčenie prieniku podnikateľského sektora na trhy v rozvojových krajinách. Zámerom je využívanie

nástroja poskytnutia zvýhodneného vývozného úveru vo väčšej miere, keďže prináša výhody pre partnerské krajiny, ako aj pre slovenské podnikateľské subjekty, a zároveň zaistenie jeho komplementárnosti s inými nástrojmi rozvojovej spolupráce SR. Poskytnutie zvýhodneného vývozného úveru je možné realizovať v rozvojových krajinách podľa pravidiel viazanej finančnej pomoci v zmysle Dohovoru OECD pre štátom podporované exportné úvery (tzv. Konsenzus OECD) a kritérií pre zvýhodnené financovanie, ktoré sú založené na udržateľných princípoch financovania krajín s nízkymi príjmami.

Vykonávanie finančných nástrojov EÚ určených na rozvojovú spoluprácu:

SR plánuje pokračovať v podpore realizácie projektov finančne podporených z nástrojov EÚ, najmä prostredníctvom zapájania sa do iniciatív Team Europe, Global Gateway, ako aj prostredníctvom mechanizmu delegovanej spolupráce EÚ a rozvíjať tak medzinárodnú spoluprácu s partnerskými organizáciami z iných členských štátov EÚ. V tejto oblasti budú dôležitú úlohu zohrávať inštitúcie, ktoré na základe tzv. Pillar Assessment získali oprávnenie dohliadať na realizáciu rozvojových projektov financovaných z prostriedkov EÚ (SAMRS a EXIMBANKA SR). Pre dosiahnutie cieľa je na úrovni týchto inštitúcií potrebné systémové personálne dobudovanie kapacít a ich následné rozvíjanie. Pre realizáciu projektov delegovanej spolupráce EÚ je zároveň potrebné systémové doriešenie možnosti vysielania zamestnancov príslušných inštitúcií do miest implementácie projektov. SR sa bude primárne zapájať do projektov finančne podporených z nástrojov EÚ realizovaných v prioritných krajinách rozvojovej spolupráce SR, pričom zastupiteľské úrady SR budú súčinné pri priamej komunikácii a budovaní vzťahov s teritoriálne príslušnou delegáciou EÚ.

Ostatné nástroje

V nasledujúcom strategickom období bude SR v kontexte neočakávaných humanitárnych kríz zameriavať pozornosť najmä na rýchlosť reakcie, ktorá zohráva kľúčovú úlohu pri zabezpečovaní efektívnej pomoci. Na tento účel bude do praxe zavedený mechanizmus okamžitej reakcie využívajúci prvky existujúcich alebo novovytvorených nástrojov, ktorý bude založený na zapojení, úzkej koordinácii a spolupráci štátnych inštitúcií, ako aj mimovládneho sektora (viac v kapitole č. 9 o humanitárnej pomoci).

5. Sektorové zameranie

5.1. Sektorové priority

Rozvojová spolupráca SR bude v rokoch 2025 - 2030 koncentrovaná do šiestich sektorových priorít. Cieľom je sústrediť sa na limitovaný počet sektorov v jednotlivých teritóriách v snahe zabrániť nadmernej fragmentácii rozvojových intervencií, zvýšiť špecializáciu a viditeľnosť pomoci zo strany SR a sústrediť sa na oblasti, v ktorých má SR najväčšiu expertízu. Sektory zároveň vychádzajú z rozvojových potrieb partnerských krajín a sú naviazané na ciele udržateľného rozvoja (SDGs). Sektorové priority slúžia ako rámcový zoznam priorít, ktoré budú následne priradené k jednotlivým teritoriálnym prioritám (ku každej partnerskej krajine, resp. regiónu bude priradený jeden alebo viac sektorových priorít).

- **Infraštruktúra a udržateľné využívanie prírodných zdrojov** – naviazané na **SDG č. 6, 7, 11, 12, 13, 15**

SR svojimi rozvojovými aktivitami bude prispievať k zlepšeniu vodného a odpadového hospodárstva; ochrane a obnove životného prostredia; prechodu na zelené hospodárstvo a využívaniu čistej energie s ohľadom na energetickú bezpečnosť; udržateľnému hospodáreniu v lesoch, udržateľnému rozvoju sídel; znižovaniu rizika prírodných katastrof; budovaniu environmentálneho povedomia.

- **Potravinová bezpečnosť a poľnohospodárstvo** – naviazané na **SDG č. 1 a 2**

SR prispeje k zvyšovaniu potravinovej bezpečnosti; sebestačnosti v produkcii agropotravinárskych komodít v rámci celej poľnohospodársko-potravinovej vertikály; zvyšovaniu zamestnanosti v agropotravinárskom sektore; zavádzaniu nových techník a postupov vo všetkých častiach hodnotového reťazca a k udržateľnému využívaniu ekosystémov.

- **Podpora tvorby trhového prostredia** – naviazané na **SDG č. 8 a 9**

SR sa zameria na podporu mikro, malého a stredného podnikania; zavádzania inovácií a digitalizácie; tvorby pracovných miest a prostredia priaznivého pre podnikanie; zodpovedného správania firiem s dôrazom na predchádzanie a zmiernenie prípadných nepriaznivých vplyvov podnikateľskej činnosti na životné prostredie a spoločnosť.

- **Dobré zdravie** – naviazané na **SDG č. 2 a 3**

SR bude podporovať zdravotnú a sociálnu starostlivosť s dôrazom na matky a deti, výživové programy, vybavenie zdravotníckych zariadení, vzdelávanie a osvetu obyvateľstva v oblasti prevencie a zdravotnej starostlivosti aj v duševnom zdraví; vzdelávanie zdravotníckych a sociálnych pracovníkov.

- **Kvalitné vzdelávanie** – naviazané na **SDG č. 4**

SR sa zameria na zabezpečenie vzdelávania na všetkých stupňoch škôl; nadobúdania odborných zručností so zameraním na vstup na trh práce a vlastné podnikanie; vzdelávania pedagogických a nepedagogických zamestnancov, vybavenia školských zariadení.

- **Dobrá správa vecí verejných a budovanie občianskej spoločnosti** – naviazané na **SDG č. 11, 16 a 17**

SR sa bude angažovať v oblasti budovania a reformy demokratických inštitúcií; riadenia verejných financií; právneho štátu a účasti občianskej spoločnosti na demokratických procesoch; budovania kapacít samospráv a aktívnej účasti občanov na rozvoji komunit; prevencie konfliktov a zmierovacích aktivít; činnosti civilných expertov v medzinárodnom krízovom manažmente a digitalizácie kapacít inštitúcií a samospráv.

V prípade programových krajín ODA SR budú sektory bližšie špecifikované v programových stratégiách pre jednotlivé krajiny (tzv. Country Strategy Paper). Z rámcových sektorových priorit budú vychádzať aj aktivity ostatných verejných aktérov zapojených do aktivít SlovakAid pre zabezpečenie väčšej koherencie rozvojových intervencií SR.

5.2. Tematický program

Nad rámec uvedených sektorových priorít spustí SR samostatný tematický program zameraný na **životné prostredie, zmenu klímy a obehovú ekonomiku** (ďalej ako „program GREEN“), ktorý bude slúžiť na zvýšenie koncentrácie zdrojov pre túto oblasť a zároveň sprehľadnenie aktivít jednotlivých aktérov pri vykazovaní ODA SR a plnenia medzinárodných záväzkov SR v UNFCCC, CBD, UNCCD a iných medzinárodných dohovoroch s rozvojovým aspektom. Cieľom vytvorenia tematického programu je predovšetkým viac koncentrovať doterajšie sektorové zameranie rozvojových aktivít SlovakAid, poskytnúť tejto téme predvídateľnejšiu podporu v širšom časovom rámci a zlepšiť merateľnosť výsledkov. Zároveň môže tematický program prispieť k zvýšeniu zahraničného povedomia o špecializácii ODA SR.

Program bude realizovaný najmä prostredníctvom samostatných dotačných výziev SAMRS vyhlasovaných na základe jednotlivých ročných zameraní bilaterálnej ODA SR, ako aj prostredníctvom aktivít jednotlivých aktérov ODA SR. Výzvy SAMRS budú otvorené pre projektové návrhy z viacerých teritoriálnych priorít.

Nový tematický program nie je doplnením vyššie uvedených šiestich sektorových priorít, ani selekciou jednej z nich. Rozvojové aktivity realizované v rámci tohto programu musia aktívne prispievať k cieľom stanoveným v programe GREEN, avšak zároveň môžu paralelne prispievať aj k plneniu cieľov šiestich sektorov.

Cieľom programu je podpora projektov prispievajúcich k zelenej a spravodlivej transformácii a adaptácii partnerských krajín na zmenu klímy; riešeniu klimatickej krízy prostredníctvom udržateľného využívania vody, pôdy a lesov; zabezpečeniu dostupnej a čistej energie a zvyšovaniu energetickej efektívnosti; potravinovej bezpečnosti a udržateľnému poľnohospodárstvu; odovzdávaniu skúseností SR z oblasti budovania inštitúcií a tvorby politík zameraných na udržateľnosť a klimatickú odolnosť; ochrane biodiverzity; rozvoju princípov obehového hospodárstva, udržateľnej výroby a spotreby; predchádzaniu znečistenia; ochrane zdravia a pod.

Téme životného prostredia, zmeny klímy a obehovej ekonomiky sa v uplynulých rokoch venovala podstatná časť bilaterálnej ODA, čo svedčí o vybudovanej expertíze slovenských subjektov a ukazuje smer pri budovaní komparatívnej výhody SR. Táto oblasť je prierezová a má širší presah aj na fungovanie a rozvoj iných sektorov. Podpora životného prostredia, udržateľného využívania prírodných zdrojov, biodiverzity a zelenej transformácie prostredníctvom nových čistých technológií a inovácií má priamy vplyv na sociálno-ekonomický rozvoj krajín a bezpečnosť ľudí a majetku, ako aj zdravie obyvateľov.

5.3. Prierezové témy

SR bude naďalej pokračovať v integrácii nasledovných prierezových tém do projektov a aktivít SlovakAid a vyvíjať kroky smerom k zlepšovaniu tejto integrácie:

1. **Životné prostredie a zmena klímy** – naviazané na **SDG č. 13 a 15** so zameraním na podporu projektov, ktoré prispievajú k implementácii Parížskej dohody o zmene klímy a Dohovoru o biologickej diverzite (CBD) a jeho globálnych cieľov vrátane zmiernenia zmeny klímy (mitigácie); posilnenia adaptácie na zmenu klímy a zvyšovania odolnosti ekosystémov a podporu ich služieb; ochrany prírody, biodiverzity a pôdy; monitorovania

životného prostredia a jeho zložiek; ochrany a podpory udržateľného využívania prírodných zdrojov.

- 2. Rovnosť žien a mužov** – naviazané na **SDG č. 5** so zameraním sa na odstránenie všetkých foriem diskriminácie žien a dievčat, ako aj všetkých foriem násilia voči ženám a dievčatám vrátane škodlivých praktík a zvyklostí (akými sú skoré alebo nútené manželstvá alebo mrzačenie ženských pohlavných orgánov); zabezpečenie rovnakých príležitostí vo verejnom živote. Dôraz je kladený na podporu vzdelávania; zlepšenie prístupu ku kvalitnej zdravotnej starostlivosti pre všetky dievčatá, ženy, chlapcov a mužov so zreteľom na ich špecifické potreby; zníženie úmrtnosti matiek, novorodencov a detí do päť rokov. V rámci ekonomického posilnenia postavenia žien je cieľom rozvoj a implementácia intervencií, ktoré podporujú rovnosť príležitostí na pracovisku, rovnaký prístup k možnostiam a zdrojom, ako aj zapojenie žien do podnikania.

Prierezové témy sa budú uplatňovať vo všetkých relevantných nástrojoch ODA SR. Miera integrácie prierezových tém bude vyhodnocovaná na základe vypracovanej metodiky posudzovania a použitá na vykazovanie medzinárodných záväzkov SR. Zároveň môžu prierezové témy predstavovať prioritné zameranie projektov a aktivít realizovaných pod značkou SlovakAid.

6. Teritoriálne priority

Rozvojová spolupráca je integrálnou súčasťou zahraničnej politiky SR. Teritoriálne priority rozvojovej spolupráce SR preto reflektujú predovšetkým zahraničnopolitické priority SR s dôrazom na podporu mieru a bezpečnosti vo svete, ale taktiež globálne výzvy. Rozvojové aktivity stavajú aj na dlhodobom pôsobení slovenských mimovládnych organizácií a iných aktérov v partnerských krajinách. V tejto súvislosti je ambíciou na roky 2025 – 2030 najmä väčšia koncentrácia ODA SR na menší počet partnerských krajín a využívanie už vybudovaných partnerstiev, ako aj ich ďalšie rozvíjanie. Dôraz bude naďalej kladený najmä na najmenej rozvinuté regióny partnerských krajín. Rozvojová spolupráca SR sa zameria aj na zvýšenie národnej viditeľnosti ODA SR v partnerských krajinách, dosiahnutie dlhodobej relevantnosti a efektivity, prepojenie priorít ODA SR s rozvojovými prioritami a nástrojmi EÚ, zvýšenie predvídateľnosti ODA SR z hľadiska geografickej orientácie a potrieb prijímajúcej krajiny a realizovanie dlhodobých strategických projektov a poskytovanie predvídateľného financovania.

Kritériá výberu partnerských krajín rozvojovej spolupráce SR sú nasledovné:

- Zahraničnopolitické a ekonomické záujmy SR s dôrazom na podporu mieru a bezpečnosti vo svete
- Rozvojové potreby partnerských krajín
- Vlastníctvo rozvojového procesu partnerskou krajinou, zapojenie miestnych partnerov
- Medzinárodný vývoj a globálne výzvy
- Relevantná expertíza a kapacity slovenských rozvojových aktérov
- Prítomnosť aktivít slovenských rozvojových a iných aktérov (napr. Ozbromené sily SR)
- Prítomnosť zastupiteľského úradu SR
- Potenciál zapájania podnikateľského sektora do ODA SR.

Rozvojová spolupráca SR bude v období 2025 – 2030 realizovaná v nasledujúcich regiónoch: Východné partnerstvo EÚ, západný Balkán, Blízky východ, východná Afrika. V rámci nich rozlišujeme tzv. krajinu s osobitnými potrebami, programové krajiny a partnerské krajiny.

Regiónom s veľkým potenciálom postupného zintenzívnenia rozvojových aktivít SR je Stredná Ázia, ktorá má dôležité postavenie v geopolitickom priestore EÚ a je perspektívna pre zapájanie aktérov rozvojovej spolupráce SR vrátane podnikateľov, aj v súvislosti s implementáciou stratégie EU Global Gateway. Z pohľadu sektorového zamerania vzniká v regióne Strednej Ázie priestor na využitie komparatívnej výhody SR najmä v oblasti vodného a odpadového hospodárstva. Okrem sektora infraštruktúry, energetiky a udržateľného využívania prírodných zdrojov je perspektívny aj sektor podpory tvorby trhového prostredia, dobrej správy vecí verejných a inovácií.

Teritoriálne zameranie na príslušné roky bude bližšie upravené v jednotlivých zameraniach bilaterálnej ODA SR vrátane prípadného zúženia teritoriálnej koncentrácie na základe dostupnosti finančných prostriedkov, zahraničnopolitických priorít SR a politického a bezpečnostného vývoja v partnerskej krajine.

Vzhľadom na eurointegračné procesy a možnosti čerpania finančných zdrojov z EÚ fondov v niektorých partnerských krajinách SlovakAid môžu byť rozsah a forma rozvojových aktivít SR v týchto krajinách v budúcnosti prehodnotené.

6.1. Krajina s osobitnými potrebami - Ukrajina

Z dôvodu geografickej, kultúrnej či jazykovej blízkosti poskytuje SR Ukrajine pomoc kontinuálne a dlhodobu. Politicko-bezpečnostné a ekonomické záujmy SR na Ukrajine sú spojené so zachovaním a obnovou demokratického usporiadania a inštitucionálneho systému na Ukrajine, jej podnikateľskej a výrobnjej základne a trhu a obnovou životného prostredia a prírodných zdrojov zničených v dôsledku ruskej vojenskej agresie. Ukrajina je partnerskou krajinou SlovakAid od roku 2009. V predchádzajúcom období SR podporila Ukrajinu v oblastiach humanitárnych, rozvojových a ekonomických projektov. V kontexte ruskej vojenskej agresie na Ukrajine a s tým súvisiacou zničenou a poškodenou infraštruktúrou a životným prostredím je potrebné zamerať sa na obnovu a rekonštrukciu Ukrajiny a tiež na zlepšenie životných podmienok vnútorných vysídlencom. Zároveň je potrebné zabezpečiť podporu a rozvoj infraštruktúry aj v oblastiach Ukrajiny, ktoré síce nie sú priamo postihnuté vojnovým konfliktom, no ich rozvoj je kľúčový pre fungovanie krajiny. V kontexte Ukrajiny bude dôraz kladený na definovanie všetkých možností, ktorými môže SR prispieť k obnove a rekonštrukcii Ukrajiny, a na identifikovanie možných zdrojov financovania vrátane nástrojov ODA, nástrojov EÚ (napr. Investičného rámca pre Ukrajinu), alternatívnych zdrojov a využitia nástrojov medzinárodných finančných inštitúcií. Ukrajina je zároveň krajinou, ktorá predstavuje potenciál rozvoja infraštruktúrnej prepojenosti so SR, aj v kontexte budovania exportných koridorov z Ukrajiny do EÚ a naopak. Existuje tiež priestor pre spoluprácu a posilňovanie cezhraničných podnikateľských aktivít.

Sektorové zameranie: dobré zdravie, potravinová bezpečnosť a poľnohospodárstvo, dobrá správa vecí verejných a budovanie občianskej spoločnosti, infraštruktúra a udržateľné využívanie prírodných zdrojov.

6.2. Programové krajiny

Na obdobie rokov 2025 – 2030 sú programovými krajinami Moldavsko, Keňa a Gruzínsko. S programovými krajinami realizuje SR prehĺbenú rozvojovú spoluprácu, ktorá si vyžaduje komplexné intervencie s využitím všetkých dostupných nástrojov ODA SR. Konkrétne ciele rozvojovej spolupráce s týmito krajinami vrátane oprávnených sektorov a nástrojov ODA SR budú bližšie zadefinované v bilaterálnych stratégiách, ako aj v ročných zameraniach bilaterálnej ODA SR a teritoriálnych výzvach. Vzhľadom na eurointegračné procesy a možnosti čerpania finančných zdrojov z EÚ fondov môžu byť pozície Moldavska a Gruzínska ako programových krajín v budúcnosti prehodnotené a rozvojové aktivity postupne utlmené.

Moldavsko:

Rozvojová spolupráca s Moldavskou republikou sa opiera o Dohodu o rozvojovej spolupráci medzi vládou SR a vládou Moldavskej republiky, ktorá bola podpísaná v októbri 2013. Partnerskou krajinou SlovakAid je Moldavsko od roku 2009 a programovou od roku 2014. V roku 2013 bol v Moldavsku otvorený zastupiteľský úrad SR a realizácia rozvojovej spolupráce je podporená pôsobením rozvojového diplomata v rámci Zastupiteľského úradu SR v Kišiňove.

Komparatívnu výhodou SR v Moldavsku je geografická blízkosť a podobná historická skúsenosť. Pokračovanie programového zamerania ODA SR na Moldavsko je vysoko aktuálne aj v kontexte udelenia kandidátskeho štatútu EÚ pre Moldavsko v júni 2022.¹²⁾ V tejto súvislosti sa očakáva zvýšená potreba realizácie rozvojových projektov a zdieľania slovenskej expertízy pri plnení záväzkov a odporúčaní Európskej komisie. V kontexte udelenia kandidátskeho štatútu EÚ pre Moldavsko zároveň rastie zahranično-politický záujem o krajinu. Potreba dlhodobej vzájomnej spolupráce a podpory Moldavska vyplýva aj z kontextu pokračujúcej vojny na Ukrajine. Moldavsko ako susedná krajina zostáva naďalej zraniteľné. Pokračujúca vojna na Ukrajine má negatívne ekonomické dopady na Moldavsko, aj v kontexte hostovania odídencom z Ukrajiny.

Kontinuálna podpora Moldavska je taktiež žiadúca s cieľom pokračovania v úspešnej realizácii rozvojových projektov s využitím rôznych nástrojov rozvojovej spolupráce SR, ako aj realizácie projektu delegovanej spolupráce EÚ. Moldavsko zároveň predstavuje príležitosť pre pokračujúce zapájanie slovenského podnikateľského sektora do rozvojových aktivít SlovakAid.

Sektorové zameranie: infraštruktúra a udržateľné využívanie prírodných zdrojov, podpora tvorby trhového prostredia, dobrá správa vecí verejných a budovanie občianskej spoločnosti.

Keňa:

Keňa je tradičným rozvojovým partnerom SR a SlovakAid v nej pôsobí už od svojho vzniku v roku 2003. Keňa sa stala programovou krajinou ODA SR v roku 2009. Medzivládna dohoda o rozvojovej spolupráci medzi SR a Keňou vstúpila do platnosti v novembri 2013. Od roku 2014 pôsobí v rámci zastupiteľského úradu v Nairobi rozvojový diplomat. Pokračovanie programového zamerania ODA SR na Keňu vyplýva nielen z potreby zachovania prebiehajúcich aktivít slovenských rozvojových aktérov v regióne a úspešnej realizácie viacerých rozvojových projektov s využitím rôznych nástrojov rozvojovej spolupráce vrátane

¹²⁾ Samit Európskej rady 14. decembra 2023 schválil otvorenie prístupových rokovaní s Moldavskom a 25. júna 2024 sa v Luxemburgu uskutočnila 1. medzivládna konferencia (IGC) s Moldavskom, ktorou sa oficiálne otvorili prístupové rokovania Moldavska s EÚ.

realizácie projektu v rámci iniciatívy Team Europe, ale aj z vysokého potenciálu na realizáciu budúcich aktivít. Podporené budú aktivity, ktoré budú zodpovedať stanoveným sektorovým prioritám a ich cieľom, pričom dôraz bude kladený na aktivity súvisiace so zmierňovaním zmeny klímy a jej dôsledkov a zastavením straty biodiverzity.

Sektorové zameranie: infraštruktúra a udržateľné využívanie prírodných zdrojov, potravinová bezpečnosť a poľnohospodárstvo, kvalitné vzdelávanie, dobré zdravie, podpora tvorby trhového prostredia.

Gruzínsko:

Gruzínsko je tradičnou partnerskou krajinou rozvojovej spolupráce SR a SlovakAid tu pôsobí od roku 2008. Programovou krajinou sa Gruzínsko stalo v roku 2019. Pokračovanie programového zamerania ODA SR na Gruzínsko vyplýva z úspešnej realizácie viacerých rozvojových projektov zameraných aj na populáciu v blízkosti administratívnej hraničnej línie (ABL) s odštiepeneckými regiónmi Abcházka a Južného Osetska a na najmenej rozvinuté regióny. Potenciál existuje aj v oblasti využitia transformačných skúseností SR pri reformnom procese Gruzínska v nadväznosti na udelenie kandidátskeho štatútu EÚ Gruzínsku v decembri 2023. Gruzínsko je zároveň krajinou, ktorá poskytuje možnosti pre výraznejšie zapájanie podnikateľského sektora do rozvojovej spolupráce a presah rozvojových projektov aj na ekonomické témy.

Sektorové zameranie: dobrá správa vecí verejných a budovanie občianskej spoločnosti, infraštruktúra a udržateľné využívanie prírodných zdrojov, podpora tvorby trhového prostredia.

6.3. Partnerské regióny a krajiny

Región susedstva (Srbsko, Bosna a Hercegovina, Čierna Hora, Severné Macedónsko, Albánsko, Kosovo,¹³⁾ Bielorusko):

Región západného Balkánu patrí medzi zahraničnopolitické priority SR, pričom úspešná integrácia celého regiónu do EÚ je dlhodobým záujmom SR. SR bude preto prostredníctvom rozvojových nástrojov klásť dôraz na dialóg o zmierení, podporu najohrozenejších skupín a zdieľanie expertízy v oblastiach, ktoré pomáhajú krajinám napredovať v prístupových rokovaníach do EÚ. Vzhľadom na eurointegračné procesy a možnosti čerpania finančných zdrojov z EÚ fondov, najmä Nástroja predvstupovej pomoci (ďalej len „IPA“), ako aj Nástroja technickej pomoci a výmeny informácií (TAIEX) a Twinningu, ktoré sú určené na budovanie inštitúcií formou výmeny skúseností a know-how a na technickú pomoc, môžu byť rozvojové aktivity SR v krajinách západného Balkánu v strednodobom horizonte postupne utlmené. V Bielorusku je prioritou pokračovať v podpore občianskej spoločnosti a demokratickej budúcnosti.

Sektorové zameranie: dobrá správa vecí verejných a budovanie občianskej spoločnosti, podpora tvorby trhového prostredia.

¹³⁾ V súlade s rezolúciou BR OSN č. 1244/99 a so stanoviskom Medzinárodného súdneho dvora k vyhláseniu nezávislosti Kosova.

Blízky východ (Irak, Libanon, Sýria):

Región Blízkeho východu je geopoliticky dôležitý pre prevenciu nelegálnej migrácie a pre voľný pohyb tovarov. Za týmto účelom sa SR bude sústreďovať na pomoc prostredníctvom zlepšovania životných podmienok sýrskych a iných utečencov a hostiteľských komunit (skvalitnenie infraštruktúry, vzdelávania a zdravotníctva), ako aj perspektív na uplatnenie sa v ich domovských komunitách (tvorba zručností pre trh práce). Pozornosť bude venovaná aj pomoci utečencom s ich návratom do krajín pôvodu po ukončení konfliktu.

Sektorové zameranie: dobré zdravie, kvalitné vzdelávanie, infraštruktúra a udržateľné využívanie prírodných zdrojov.

Východná Afrika (Uganda, Tanzánia, Rwanda, Somálsko, Etiópia):

Prostredníctvom rozvojovej spolupráce v regióne východnej Afriky SR prispieva k riešeniu príčin vzniku migrácie a k celkovému odstraňovaniu chudoby v najmenej rozvinutých krajinách v zmysle klasifikácie OSN. Región je dôležitý okrem dôvodu zachovania vzťahov slovenských rozvojových aktérov na subregionálnej úrovni aj v kontexte kandidatúry SR za nestáleho člena Bezpečnostnej rady OSN na roky 2028 – 2029. Región má potenciál aj z hľadiska zapájania podnikateľských subjektov do rozvojovej spolupráce.

Sektorové zameranie: potravinová bezpečnosť a poľnohospodárstvo, infraštruktúra a udržateľné využívanie prírodných zdrojov, kvalitné vzdelávanie, dobré zdravie.

7. Multilaterálna rozvojová spolupráca

Multilaterálna rozvojová spolupráca je jedným z kľúčových pilierov ODA SR a prispieva k posilneniu postavenia SR ako zodpovedného člena medzinárodného spoločenstva, ktorý si plní svoje politické, právne a morálne záväzky. Urýchlenie implementácie Agendy 2030 a SDGs predstavuje rozhodujúci parameter pri poskytovaní multilaterálnej rozvojovej spolupráce.

Multilaterálna rozvojová spolupráca tvorí každoročne približne 70-80 % celkového objemu slovenskej ODA. Vzhľadom na jej veľký podiel na celkovej rozvojovej spolupráci sa SR bude usilovať o jej efektívne nastavenie tak, aby prispievala k cieľom stanoveným v tejto stratégii a napĺňaniu SDGs a bola zároveň prínosom pre budovanie kapacít SR, zapojenie slovenských subjektov do implementácie medzinárodných rozvojových projektov, aj pre zviditeľnenie značky SlovakAid.

Prostredníctvom multilaterálnej rozvojovej spolupráce presadzuje SR svoje zahraničnopolitické priority a ciele SlovakAid na medzinárodnej úrovni. Bude ju využívať na doplnenie bilaterálnych aktivít vo svojich partnerských krajinách, prípadne tam, kde nie je pre SR efektívne pôsobiť na bilaterálnej báze, napr. v najmenej rozvinutých krajinách (tzv. LDCs). Implementácia multilaterálnej rozvojovej spolupráce bude v súlade s odporúčaniami OECD/DAC a príkladmi dobrej praxe v oblasti zabezpečenia transparentnosti, efektívnosti a predvídateľnosti financovania.

SR je zapojená do multilaterálnej rozvojovej spolupráce najmä prostredníctvom rozvojových aktivít EÚ, medzinárodných organizácií a finančných inštitúcií. Rozvojovú spoluprácu realizuje formou zapájania sa do rozhodovacích procesov, ako aj poskytovaním dobrovoľných

finančných príspevkov zo štátneho rozpočtu do konkrétnych programov či zvereňovaných fondov a zvyšovaním základného imania medzinárodných finančných inštitúcií.

Komparatívnou výhodou SR pre úspešné zapojenie sa do medzinárodných projektov je oprávnenie SAMRS na administráciu fondov EÚ formou delegovanej spolupráce, ako aj certifikát podľa medzinárodnej normy ISO 9001: 2015 Systém manažérstva kvality (od roku 2019). Držiteľom oprávnenia na realizovanie delegovanej spolupráce EÚ od roku 2021 je aj EXIMBANKA SR.

Pri výbere multilaterálnych partnerov rozvojovej spolupráce SR sa zohľadňuje:

- a) súlad s prioritami zahraničnej politiky SR,
- b) súlad so sektorovými a geografickými prioritami ODA SR,
- c) medzinárodný vývoj (napr. humanitárna kríza, klimatické zmeny, znečistenie a strata biodiverzity, migračná a utečenecká kríza),
- d) etablovanosť a aktivity organizácie v krajine a kvalitatívne ukazovatele jej pôsobenia vrátane hodnotenia výkonnosti organizácie,¹⁴⁾
- e) význam a prínos spolupráce pre SR v podobe budovania národných kapacít SR či možnosti zapojenia slovenských subjektov a expertov SR do implementácie programov a projektov,
- f) viditeľnosť SlovakAid.

V rokoch 2025-2030 bude SR:

- pokračovať v aktívnom pôsobení v rozhodovacích procesoch v rámci EÚ, OSN, OBSE, OECD a iných multilaterálnych organizácií a inštitúcií, do ktorých SR poskytuje povinné aj dobrovoľné členské príspevky, a premietat' slovenské postoje, hodnoty a zahraničnopolitické a rozvojové priority SR do konkrétnych aktivít danej organizácie či inštitúcie;
- napomáhať slovenským subjektom pri zvyšovaní ich účasti na programoch a projektoch EÚ, OSN a ďalších medzinárodných organizácií a medzinárodných finančných inštitúcií prostredníctvom výmenných, sieťovacích a informačných podujatí či ekonomickej diplomacie;
- zapájať sa do koordinácie rozvojových aktivít na úrovni EÚ vrátane využitia formátov spoločného programovania, Team Europe iniciatív, vlajkových projektov Global Gateway; zvýšením koherencie a vzájomnej prepojenosti rozvojovej spolupráce európskych poskytovateľov. Tieto postupy podporia pozíciu SAMRS pri spolurozhodovaní o využívaní zdrojov EÚ v rámci delegovanej spolupráce;
- využívať expertízu multilaterálnych partnerov na optimalizáciu a zefektívnenie systému realizácie rozvojovej spolupráce SR a poskytovanie humanitárnej pomoci;
- poskytovať dobrovoľné finančné príspevky do vybraných medzinárodných organizácií, fondov a programov s cieľom efektívnejšieho využitia potenciálu týchto organizácií a

¹⁴⁾ Napríklad prostredníctvom MOPAN – Multilateral Organisation Performance Assessment Network

pákového efektu spojených intervencií. Vybrané dobrovoľné príspevky doplnia rozvojové aktivity SR v partnerskej krajine s cieľom dosiahnuť ich prepojenie s humanitárnymi intervenciami a bezpečnostno-stabilizačnými opatreniami v zmysle tzv. humanitárno-rozvojovo-mierového nexusu (ďalej ako „HDP nexus“).

7.1. Európska únia

EÚ je v globálnom meradle najväčším kolektívnym donorm. Poskytuje viac ako polovicu celosvetovej ODA. Rozvojová spolupráca EÚ je v kontexte Viacročného finančného rámca na roky 2021–2027 financovaná prostredníctvom **Nástroja susedstva, rozvoja a medzinárodnej spolupráce – Globálna Európa**¹⁵⁾ (ďalej len „NDICI“) zriadeného nariadením EÚ.¹⁶⁾ Aplikovanie nástroja sa musí riadiť prioritami EÚ obsiahnutými v Stratégií pre zahraničnú a bezpečnostnú politiku a Európskym konsenzom o rozvoji z júna 2017. Nástroj by mal prispieť aj k posilneniu obchodného aspektu vonkajších vzťahov EÚ s cieľom zabezpečiť súlad a vzájomnú podporu medzi obchodnou politikou EÚ a rozvojovými aktivitami a cieľmi.

SR smeruje približne 80 % svojich prostriedkov vynaložených na multilaterálnu rozvojovú spoluprácu prostredníctvom inštitúcií EÚ. SR bude preto presadzovať efektívne fungovanie rozvojovej spolupráce EÚ a vynakladanie prostriedkov, ako aj pracovať na vytvorení národného systémového mechanizmu zapájania sa do využívania finančného nástroja NDICI - Globálna Európa tvoreného práve z uvedených prostriedkov a zameraného na financovanie európskych projektov rozvojovej spolupráce. SR bude naďalej podporovať koordináciu donorov z radov členských štátov EÚ a v prípade dostupných kapacít, expertízy a prieniku s cieľmi a sektormi SlovakAid sa bude zapájať do iniciatív **Team Europe**.

Vďaka oprávneniu na realizovanie delegovanej spolupráce EÚ môžu SAMRS a EXIMBANKA SR spravovať finančné prostriedky EÚ alokované na spoločné rozvojové projekty. SR nadviaže na projekty realizované v uplynulých rokoch v Moldavsku, Keni, Juhoafrickej republike, Srbsku a Gruzínsku a bude pokračovať v aktívnom zapájaní sa do ďalších projektov **delegovanej spolupráce** v partnerských krajinách a rozvíjať tak medzinárodnú spoluprácu s partnerskými organizáciami z iných členských štátov EÚ.

Pokračovať bude aj spolufinancovanie rozvojových projektov finančne podporených z nástrojov EÚ.

SR bude aktívne hľadať prieniky a podporovať možnosti zapojenia slovenských subjektov do stratégie **EU Global Gateway** zameranej na podporu a posilnenie čistej a bezpečnej infraštruktúry v energetickom a dopravnom sektore a na posilnenie systémov zdravotníctva, vzdelávania, výskumu a digitalizácie v rozvojových krajinách (viac o stratégii Global Gateway v kapitole č. 8 o zapájaní podnikateľského sektora).

SR sa bude aktívnejšie zapájať aj do odovzdávania odborných vedomostí a skúseností prostredníctvom nástrojov EÚ na budovanie inštitúcií – TAIEX a Twinning, ktoré sú financované z NDICI a IPA.

¹⁵⁾ Na nástroj NDICI sa vyčlenilo pre aktuálne rozpočtové obdobie EÚ celkovo viac ako 79 miliárd EUR, ktoré sa môžu použiť formou grantov, pôžičiek, zmiešaného financovania a garancií implementovateľných prostredníctvom EIB, EBRD a národných rozvojových bánk..

¹⁶⁾ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/947 z 9. júna 2021, ktorým sa zriaďuje Nástroj susedstva a rozvojovej a medzinárodnej spolupráce – Globálna Európa, mení a zrušuje rozhodnutie č. 466/2014/EÚ a zrušuje nariadenie (EÚ) 2017/1601 a nariadenie Rady (ES, Euratom) č. 480/2009.

7.2. Medzinárodní partneri

Koordinácia a spolupráca SR s medzinárodnými partnermi (medzinárodné organizácie, medzinárodné finančné inštitúcie a iní donori) v podobe spoločných rozvojových aktivít zvyšuje efektívnosť rozvojových intervencií v prospech prijímajúcej krajiny, umožňuje výmenu skúseností a budovanie národných kapacít a má tiež pozitívny vplyv na viditeľnosť SlovakAid. Vytvára príležitosti spoločne sa uchádzať o realizáciu projektov financovaných nástrojmi EÚ a iných medzinárodných organizácií.

SR bude v spolupráci s medzinárodnými partnermi pokračovať aj v rokoch 2025 – 2030. Nadviaže na skúsenosti zo spoločných projektov a programov, ktoré realizovala v uplynulých rokoch nielen v regionálnych formátoch (Vyšehradská skupina, Slavkovský formát), ale aj s významnými svetovými donormi (USAID) i medzinárodnými organizáciami (UNDP, UNESCO, FAO a pod.).

V rámci spolupráce s medzinárodnými finančnými inštitúciami SR využíva spoločné fondy, pričom cieľom tejto spolupráce je podpora plnenia mandátu medzinárodných finančných inštitúcií v rozvojových krajinách, podieľanie sa na plnení cieľov politík EÚ a OECD, prínos k riešeniu globálnych výziev, akou je napríklad migračná kríza či zmena klímy a zastavenie straty biodiverzity, a zároveň zefektívnenie príležitostí pre zapájanie slovenských podnikateľských subjektov do medzinárodných projektov. Hlavnými partnermi sú: Európska investičná banka, Rozvojová banka Rady Európy, Európska banka pre obnovu a rozvoj, KfW/DEG a ostatné národné rozvojové banky, EDFI (European Development Financial Institutions - združenie národných rozvojových bánk ČŠ EÚ) a Medzinárodná finančná korporácia. Významným faktorom pre spoluprácu s medzinárodnými finančnými inštitúciami je hľadanie a podpora inovatívnych foriem financovania rozvoja a zabezpečenie sociálnej inklúzie. SR bude klásť dôraz na vytváranie príležitostí na využívanie a kombináciu verejných a súkromných zdrojov na financovanie rozvoja (tzv. blending) a vytváranie synergií medzi jednotlivými oblasťami rozvojovej spolupráce.

8. Zapájanie podnikateľského sektora

Podnikateľský sektor je významným partnerom v rámci rozvojovej spolupráce SR a jeho zapájanie do rozvojových aktivít SR a podpora zahraničných investícií sú dôležité pre dosahovanie cieľov udržateľného rozvoja. Rozsiahly globálny finančný deficit pre implementáciu SDGs a rastúce potreby spôsobené paralelne prebiehajúcimi krízami nie je možné naplniť len s využitím verejných zdrojov. Je preto potrebné využiť ODA aj na motiváciu podnikateľských subjektov pre mobilizáciu súkromného kapitálu, zladenie investícií s SDGs a vytváranie priaznivého prostredia v partnerských krajinách pre rozvoj podnikania, prilákanie zahraničných investícií a etablovanie slovenských subjektov na zahraničných trhoch.

Podnikateľský sektor prispieva k podpore udržateľného hospodárskeho rastu, zvyšovaniu zamestnanosti, posilňuje sociálno-ekonomický rozvoj miestneho obyvateľstva tvorbou pracovných miest, budovaním ľudských kapacít, dostupnosťou základných tovarov a služieb a zapájaním rozvojových krajín do globálnych hodnotových reťazcov. Vytváraním pracovných príležitostí v krajinách pôvodu a tranzitu migrácie zároveň prispieva k odstraňovaniu príčin nelegálnej migrácie.

SR bude prehĺbovať spoluprácu s podnikateľským sektorom pri realizácii projektov rozvojovej spolupráce v partnerských krajinách, ako aj pri riešení koncepčných otázok týkajúcich sa ODA SR (napr. ich zapojením do činnosti Koordinačného výboru pre rozvojovú spoluprácu SR).

SR bude pokračovať vo využívaní Programu podnikateľských partnerstiev, aktívnejšie presadzovať využívanie zvýhodnených vývozných úverov a má v pláne sfunkčniť nástroj zadávania zákazky. Zároveň bude hľadať synergie s inými rozvojovými nástrojmi, vytvárať priestor na spoluprácu podnikateľského sektora s inými rozvojovými aktérmi SR a preskúma možnosti vytvorenia podporných mechanizmov na zvýšenie zapájania podnikateľského sektora do rozvojovej spolupráce.

SR tiež bude podporovať zvyšovanie efektívnosti rozvojových projektov podnikateľského sektora, ich rozvojového dopadu a udržateľnosti investície v partnerských krajinách. Prvotným krokom by malo byť zefektívnenie systému žiadosti o dotácie, a to najmä znížením administratívnej záťaže žiadateľov a zjednodušením formulárov žiadostí. Ďalšími krokmi bude snaha o zníženie administratívnej náročnosti počas celkovej doby trvania projektu.

SR bude prispievať aj k budovaniu kapacít a zvyšovaniu povedomia slovenských podnikateľov o možnostiach podpory ich prieniku na rozvojové trhy a zapájania sa do výziev a tendrov medzinárodných organizácií a medzinárodných finančných inštitúcií. MZVEZ SR, SAMRS, Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu (ďalej len „SARIO“) či zastupiteľské úrady SR v zahraničí budú súčinné pri zdieľaní informácií pre potenciálnych žiadateľov o možnostiach zapájania sa do projektov rozvojovej spolupráce.

Zároveň sa bude klásť dôraz aj na vytváranie priaznivého podnikateľského prostredia v partnerských krajinách prostredníctvom zdieľania skúseností a expertízy SR s prechodom na trhové hospodárstvo, budovaním súkromného sektora a verejných inštitúcií, odstraňovaním prekážok pre podnikanie a formovaním verejných politík vplyvujúcich na pôsobenie podnikateľského sektora vrátane podpory právneho štátu, dobrej správy vecí verejných a vzdelávania miestnej pracovnej sily.

Aktivity zamerané na zapájanie podnikateľského sektora do rozvojovej spolupráce nie sú striktne určené len pre prioritné regióny a krajiny, ale ich realizácia je možná vo všetkých krajinách definovaných v zozname príjemcov ODA výboru OECD/DAC.

Program podnikateľských partnerstiev (PPP)

PPP bol osobitne vytvorený s cieľom efektívne zapojiť podnikateľský sektor do rozvojovej spolupráce SR. Pomocou tohto programu je umožnené plnenie nasledovných cieľov:

- podporiť synergiu medzi stanovenými cieľmi rozvojovej spolupráce SR a cieľmi podnikateľských subjektov v rozvojových krajinách;
- podporiť vznik nových podnikateľských spoluprác a posilňovať dlhodobé schopnosti miestnych partnerov;
- aktivizovať súkromné financie na podporu slovenských rozvojových projektov;
- pomôcť slovenským firmám realizovať sa v rozvojových krajinách a zjednodušiť miestnym podnikom vstup do globálnych dodávateľských reťazcov;
- zvýšiť a rozšíriť činnosti a rozvojový vplyv slovenských firiem, ktoré už aktívne pôsobia v rozvojových krajinách.

Z povahy rozvojovej spolupráce vyplýva, že priama podpora exportu je z programu vylúčená a primárnym cieľom je realizácia rozvojového aspektu projektu pre čo najpočetnejšie skupiny obyvateľstva. Program sa realizuje prostredníctvom výziev vyhlasovaných SAMRS pre všetky rozvojové krajiny definované OECD/DAC a vo všetkých sektorových prioritách tejto stratégie.

Sfunkčnenie rozvojového nástroja na zadanie zákazky

Jedným z hlavných cieľov aktuálnej stratégie je sfunkčnenie nástroja na zadanie zákazky. Ide najmä o nevyhnutné legislatívne zmeny, ktoré po implementácii umožnia opätovne rozšíriť paletu rozvojových nástrojov, cez ktoré bude možné zapájať do projektov rozvojovej spolupráce podnikateľský sektor (viac o nástroji zákazky v kapitole č. 4 o nástrojoch rozvojovej spolupráce SR).

Intenzívne využívanie zvýhodnených vývozných úverov

Ďalším dlhodobým cieľom je realizácia pilotného projektu a následné pravidelné využívanie nástroja “Zvýhodnený vývozný úver”. Ide o špecializovaný produkt EXIMBANKY SR pre krajiny oprávnené prijímať obchodne viazanú pomoc, kedy je zahraničnému verejnému odberateľovi (napr. orgány štátnej správy, municipality a pod.) poskytnutý účelovo viazaný úver, ktorý je vďaka grantovému elementu vo forme príspevku na splatenie časti úveru, nižším úrokovým sadzbám alebo predĺženej splatnosti úverov výhodnejší ako úver poskytnutý za komerčných podmienok. V ideálnom prípade je cieľom vytvoriť synergiu v nadväznom využívaní nástroja PPP a zvýhodnených vývozných úverov pre partnerov, kde na získané počítačové skúsenosti v rámci objemovo menších projektoch PPP by mohlo byť nadviazané prostredníctvom zapojenia sa do ponúkaných schém z portfólia EXIMBANKY SR.

Zapojenie sa do iniciatív EÚ

Pre účely adekvátneho a efektívneho zapojenia sa do využívania veľkého potenciálu finančných mechanizmov EÚ pre vonkajšiu činnosť bude potrebné vybudovať systém angažovanosti a podpory pre aktérov ODA SR s cieľom flexibilne a substantívne reagovať na aktuálne európske, ale aj globálne trendy v oblasti rozvojovej spolupráce. Významným európskym finančným nástrojom je NDICI a na jeho základe vybudovaná stratégia EÚ s názvom “Global Gateway”. Finančný mechanizmus aj stratégia sú stále viac postavené na princípe “Team Europe” a majú za cieľ mobilizáciu súkromného kapitálu pre rozvojovú spoluprácu. V prípade Global Gateway je to osobitne v oblasti investícií a obchodnej spolupráce zameraných na inteligentnú, čistú a bezpečnú konektivitu v digitálnom, klimatickom, energetickom a dopravnom sektore a na globálne posilnenie systémov vzdelávania, výskumu a zdravotníctva.

Obdobne, veľký potenciál pre zapájanie slovenských subjektov do finančných mechanizmov EÚ predstavuje aj novší nástroj, špecificky zameraný na obnovu Ukrajiny, Nástroj pre Ukrajinu v celkovom objeme 50 mld. EUR. Jeden z pilierov, Investičný rámec pre Ukrajinu (ďalej len „UIF“), disponuje na obdobie rokov 2024 – 2027 zárukami a nástrojmi zmiešaného financovania vo výške 9,3 miliardy EUR určenými na podporu verejných a súkromných investícií na obnovu Ukrajiny v spolupráci s členskými štátmi EÚ a medzinárodnými finančnými inštitúciami. Jedná sa predovšetkým o investície na podporu sektora energetiky, obnovu a rozvoj infraštruktúry, podporu malého a stredného podnikania, ako aj investícií do sociálneho sektora, zdravotníctva a pod.

Pre vybudovanie vyššie uvedeného systému bude potrebné zainteresovať všetky relevantné rezorty, ktoré sa zúčastňujú, resp. môžu zúčastňovať podpory prieniku slovenského podnikateľského sektora na zahraničné trhy. Významnú úlohu bude v tomto smere zohrávať finančná kapacita EXIMBANKY SR, resp. SAMRS. Horizontálna aktívna účasť rezortov môže mať nadrezortnú alebo legislatívne podporenú medzirezortnú formu manažmentu. Osobitnú pozornosť si v tomto smere bude v najbližšom roku vyžadovať príprava prezentácie záujmov pri tvorbe rozpočtu pre NDICI a zásobníka projektov Global Gateway pre nadchádzajúce rozpočtové obdobie EÚ.

Zvyšovanie informovanosti a budovania kapacít

Jedným z hlavných predpokladov na úspešné zapájanie podnikateľského sektora do rozvojových aktivít SR je pravidelné a aktuálne informovanie odbornej a laickej verejnosti o možnostiach ODA SR, medzinárodných finančných inštitúcií a rozvojových organizácií. V tejto činnosti je nevyhnutné vytvárať synergiu medzi viacerými aktérmi ODA SR, menovite MZVEZ SR, SAMRS, MF SR, EXIMBANKA SR či relevantnými orgánmi EÚ. V roku 2023 bol organizáciou Slovak Business Agency uskutočnený prieskum na vzorke 1 000 slovenských malých a stredných podnikateľov, ktorého výsledky poukázali na fakt, že viac ako dve tretiny opýtaných malých a stredných podnikateľov nemá dostatok informácií o možnostiach zapájať sa do projektov rozvojovej spolupráce (68,1 %). Slovenským podnikateľským subjektom teda chýba dostatočné množstvo informácií a možností sa k nim dostať, prípadne nemajú žiadnu konkrétnu skúsenosť so zapojením sa do niektorej zo schém, ktoré ponúka ODA SR. MZVEZ SR v spolupráci so SAMRS a SARIO na tento fakt zareagovali každoročným organizovaním webinárů, ktorý podrobne informuje o možnostiach zapojenia sa do Programu podnikateľských partnerstiev. V tejto súvislosti je potrebná aj súčinnosť so zastupiteľskými úradmi SR v zahraničí a sieťou ekonomických diplomatov, ktorí monitorujú a získavajú nevyhnutné informácie priamo vo svojich teritóriách, ako aj s EXIMBANKOU SR, ktorá v rámci svojho mandátu ako kontaktného miesta pre slovenský súkromný sektor (tzv. PSLO) organizuje informačné podujatia a webináre o príležitostiach v rámci medzinárodných finančných inštitúcií. Dôraz bude kladený aj na medzirezortný dialóg na tému prípravy nástrojov pre podporu zapojenia podnikateľských subjektov do ODA a s tým súvisiace rozpočtové a legislatívne otázky. Ide napríklad o nástroje technickej asistencie pre firmy na realizáciu štúdie uskutočniteľnosti projektu a na podporu konzultanta pri príprave tendrovej dokumentácie pri zapojení do komplexnejších tendrov.

9. Humanitárna pomoc

Humanitárna pomoc je neoddeliteľnou súčasťou rozvojovej spolupráce a jej cieľom je zmiernenie utrpenia tým, že sa zabezpečí, aby zraniteľným osobám a osobám zasiahnutým krízovou situáciou bola poskytnutá potrebná pomoc a ochrana a tiež obnovenie základných životných podmienok ľudí po vzniku mimoriadnych udalostí. Riadi sa princípmi schválenými v rezolúciách Valného zhromaždenia OSN (46/182 a 58/114). Ide predovšetkým o :

- **Princíp humanity**, ktorý sa zameriava na záchranu ľudských životov a zmiernenie ľudského utrpenia tam, kde sa vyskytuje;
- **Princíp politickej neutrality**, na základe ktorého sa pomoc poskytuje tak, aby nezmýšľovala na stranu konfliktu;
- **Princíp nestrannosti** hovorí, že pomoc musí byť poskytovaná na základe potrieb bez ohľadu na národnosť, rasu, náboženskú či inú príslušnosť;

- **Princíp nezávislosti** humanitárnych cieľov od politických, hospodárskych, vojenských alebo iných cieľov.

Úrad OSN pre koordináciu humanitárnych záležitostí (UN OCHA) odhaduje, že v roku 2024 približne 300 miliónov ľudí na svete potrebuje humanitárnu pomoc. Tento stav je podmienený predovšetkým prebiehajúcimi konfliktami, klimatickou zmenou a jej dôsledkami, ekonomickými faktory, ktoré výrazne prispievajú k nárastu humanitárnych potrieb vo viacerých krízach. Súčasné krízy majú komplexný charakter, a preto je nevyhnutná spolupráca a koordinácia relevantných aktérov na národnej aj medzinárodnej úrovni. Kľúčovým je tiež prepájanie rozvojových, humanitárnych a mierových intervencií.

V podmienkach SR poskytovanie humanitárnej pomoci vychádza zo zákona o rozvojovej spolupráci a Uznesenia vlády SR č. 310 z 12. 4. 2006 k mechanizmu poskytovania humanitárnej pomoci SR do zahraničia (ďalej len „Mechanizmus poskytovania humanitárnej pomoci SR do zahraničia“). Riadi sa humanitárnymi princípmi ukotvenými v rezolúciách Valného zhromaždenia OSN č. 46/182¹⁷⁾ a 58/114,¹⁸⁾ Európskym konsenzom o humanitárnej pomoci¹⁹⁾ a princípmi medzinárodného humanitárneho práva.

9.1. Realizátori a partneri humanitárnej pomoci SR

MZVEZ SR je koordinátorom pre medzinárodnú spoluprácu vo vzťahu k iným ústredným orgánom štátnej správy a ostatným partnerom počas reakcií na humanitárne krízy. Pri humanitárnej činnosti poskytuje okamžitú a post-humanitárnu pomoc prostredníctvom výziev na dotácie, ako aj finančnú humanitárnu pomoc využitím nástroja poskytnutia finančného príspevku. Taktiež prostredníctvom siete diplomatických misií SR v zahraničí monitoruje situáciu v postihnutej krajine, komunikuje s koordinátormi pomoci a spolupracuje pri doručení humanitárnej pomoci SR.

MV SR je poskytovateľom a logistickým koordinátorom materiálnej humanitárnej pomoci SR (obstarávanie materiálu, správa skladov humanitárnej pomoci v SR, preprava humanitárneho materiálu), vysielajúcou organizáciou záchranárskych tímov (tzv. moduly civilnej ochrany) a poskytuje poradenskú humanitárnu pomoc cez vysielanie expertov a realizáciu preventívnych programov.

MO SR, resp. vojenské zložky všeobecne a organizácie v jeho zriaďovateľskej pôsobnosti zabezpečujú činnosti a prostriedky pre posilnenie a podporu poskytovania humanitárnej pomoci (výmena informácií, poskytnutie techniky, doprava a inej pomoci humanitárnym pracovníkom, poskytnutie priestorov pre dočasné skladovanie humanitárnej pomoci, koordinácia a asistencia pri distribúcii humanitárnej pomoci, výstavba a obnova infraštruktúry pre humanitárne potreby, humanitárne odmiňovanie a poskytovanie humanitárnej pomoci).

Medzi ďalších partnerov patria **iné ústredné orgány štátnej správy** (ako napr. Ministerstvo zdravotníctva SR) a **slovenské humanitárne organizácie**. Pri poskytovaní humanitárnej

¹⁷⁾ [A/RES/46/182 \(undocs.org\)](https://undocs.org/A/RES/46/182)

¹⁸⁾ [A/RES/58/114 \(undocs.org\)](https://undocs.org/A/RES/58/114)

¹⁹⁾ [Európsky konsenzus o humanitárnej pomoci | EUR-Lex \(europa.eu\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/sk/TXT/?uri=CELEX%3A5000161010001)

pomoci spolupracuje SR s medzinárodnými humanitárnymi organizáciami, miestnymi inštitúciami a organizáciami v krajine postihnutej humanitárnou krízou, inými donormi, ako aj ďalšími partnermi.

9.2. Postup pri poskytovaní humanitárnej pomoci

Humanitárna pomoc SR je v súčasnosti poskytovaná prostredníctvom finančnej humanitárnej pomoci, materiálnej humanitárnej pomoci, expertnej humanitárnej pomoci a vysielania záchranárskych tímov.

Od schválenia Mechanizmu poskytovania humanitárnej pomoci SR do zahraničia v roku 2006 došlo k zásadným zmenám bezpečnostného prostredia a tiež charakteru humanitárnych kríz, ktoré sú v súčasnosti komplexnejšie a multidimenzionálne, čo častokrát zhoršuje a predlžuje ich dopady. Aktuálne platný **mechanizmus poskytovania humanitárnej pomoci si vyžaduje aktualizáciu, aby bolo zaistené pružné a efektívne poskytovanie humanitárnej pomoci SR.**

Samotný systém poskytovania humanitárnej pomoci SR je dlhodobo podfinancovaný, čo znižuje našu pripravenosť a znemožňuje rýchlu a efektívnu reakciu na krízové situácie. Nevyhnutné bude zaistiť **postupné navyšovanie finančných zdrojov** na realizáciu aktivít humanitárnej pomoci. V tejto súvislosti je tiež zámerom **posilniť spoluprácu s podnikateľským sektorom** pri zabezpečovaní materiálnej humanitárnej pomoci.

Pre zvyšovanie efektívnosti humanitárnych intervencií SR bude nevyhnutné **posilniť koordináciu a komunikáciu** medzi realizátormi humanitárnej pomoci a partnermi. V súčasnom systéme poskytnutiu humanitárnej pomoci predchádza koordinačná porada zvolávaná podľa potreby zo strany MV SR po konzultácii s MZVEZ SR. Nad rámec koordinačných porad, ktorých výstupom je reakcia na konkrétnu núdzovú situáciu, je zámerom do budúcnosti nastaviť systém pravidelnej koordinácie realizátorov a partnerov, ktorý sa bude zameriavať na zvyšovanie pripravenosti na krízy v budúcnosti.

V súvislosti so zvyšovaním pripravenosti odpovedať na humanitárne požiadavky v zahraničí je cieľom **vybudovať efektívny nástroj okamžitej reakcie**. Nástroj bude navrhovaný a schvaľovaný v participatívnom a konzultačnom procese, do ktorého budú zapojení všetci relevantní aktéri. Dôležitým faktorom bude tiež navyšovanie personálnych a logistických kapacít vrátane prepravných a skladových, ktoré sú nevyhnutné pre úspešnú realizáciu týchto aktivít. SR má záujem naďalej pokračovať vo využívaní dostupných možností v rámci **Mechanizmu EÚ v oblasti civilnej ochrany** (ďalej len „UCPM“) a v prípade potreby sa aktívne podieľať na intervenciách UCPM. Pri poskytovaní finančnej humanitárnej pomoci je zámerom tiež budovanie dlhodobých partnerstiev s lokálnymi organizáciami pôsobiacimi v miestach pretrvávajúcich kríz, ktoré budú základom pôsobenia SR v zmysle princípov HDP nexusu.

10. Implementácia stratégie

Stratégia je prijatá na obdobie do roku 2030 v súlade s dĺžkou platnosti Agendy 2030. Do júna 2025 vypracuje MZVEZ SR v spolupráci s ostatnými aktérmi rozvojovej spolupráce SR **akčný**

plán implementácie stratégie, ktorý bude obsahovať bližší popis hlavných strategických úloh vyplývajúcich zo stratégie spolu s termínmi ich plnenia a zodpovednými gestormi.

Na základe rámcových parametrov rozvojovej spolupráce vytýčených v stratégii budú pripravené nové **stratégie spolupráce s jednotlivými programovými krajinami**.

V zmysle zákona o rozvojovej spolupráci a v súlade so stratégiou pripraví MZVEZ SR každoročne v spolupráci s ostatnými aktérmi SlovakAid **Zameranie bilaterálnej rozvojovej spolupráce SR** na príslušný rok.

V priebehu platnosti bude stratégia **vyhodnotená a v prípade potreby revidovaná**, aj v kontexte odporúčaní, ktoré vyplynú v roku 2025 z komplexného hodnotenia rozvojovej spolupráce zo strany výboru OECD/DAC. Záverečná evaluácia stratégie prebehne ku koncu platnosti stratégie tak, aby jej zistenia bolo možné využiť pri tvorbe nasledujúcej šiestej strednodobej stratégie ODA SR.

10.1. Financovanie

SR má ambíciu postupného navyšovania celkového objemu ODA za účelom implementácie stratégie a približovania sa k plneniu svojho medzinárodného záväzku dosiahnuť podiel ODA na hrubom národnom dôchodku (HND) vo výške 0,33 % do roku 2030, za ktorým doteraz výrazne zaostávala. Priemer ODA poskytnutej donorskými krajinami združenými vo výbere OECD/DAC v roku 2023 predstavoval 0,37 %, zatiaľ čo ODA SR sa pohybovala v rokoch 2019 – 2024 na úrovni 0,11 % až 0,15 % HND. SR zaostáva mierne aj za krajinami EÚ s podobnou príjmovou úrovňou a v roku 2023, kedy výdavky SR na ODA dosiahli výšku 162,4 mil. EUR, obsadila poslednú priečku z 32 členských krajín výboru OECD/DAC. Pre dosiahnutie svojho záväzku 0,33 % HND do roku 2030 by ODA SR musela byť každoročne navýšená o približne 48 mil. EUR, čo by už v roku 2024 bolo znamenalo navýšenie celkových výdavkov na ODA o takmer 30%.

Cieľom je zvyšovanie podielu bilaterálnej ODA na celkovej rozvojovej spolupráci SR, pričom ambíciou je dosiahnuť pomer bilaterálnej a multilaterálnej ODA 35 : 65 %. To si bude vyžadovať snahu všetkých ústredných orgánov štátnej správy zapojených do rozvojovej spolupráce SR o navyšovanie bilaterálnej časti ODA, zohľadňujúc pritom aj absorpčné kapacity seba a svojich partnerov. Finančné zabezpečenie výdavkov na aktivity bilaterálnej časti ODA v najbližších troch rokoch vychádza z indikatívnych alokácií v rámci pokrytých výdavkov v jednotlivých rozpočtových kapitolách. MZVEZ SR bude presadzovať a nabádať aj ostatné rezorty zapojené do aktivít rozvojovej spolupráce SR, aby navyšovali svoje rozpočtové prostriedky alokované na aktivity bilaterálnej rozvojovej spolupráce zohľadňujúc nielen absorpčné a administratívne kapacity, ale aj priebeh konsolidácie verejných financií.

Navýšenie financovania ODA by vytvorilo väčší priestor pre napĺňanie cieľov tejto stratégie vrátane podpory obnovy Ukrajiny, riešenia príčin nelegálnej migrácie v krajinách pôvodu a tranzitu, uchádzania sa o projekty delegovanej spolupráce EÚ, posilnenia spolupráce s podnikateľským sektorom či sfunkčnenia nástroja zadania zákazky. Postupné navyšovanie rozpočtu ODA SR dovolí SR v medzinárodnom prostredí preukazovať, že neopustilo svoj medzinárodný záväzok ani svoje postavenie spoľahlivého a predvídateľného medzinárodného partnera, a že prijíma opatrenia na jeho postupné splnenie.

10.2. Monitoring a evaluácia

SR bude pokračovať v monitoringu a evaluácii rozvojovej spolupráce SR s cieľom zlepšovania jej efektívnosti a kvality. Základný rámec monitoringu a evaluácie stanovuje Stratégia monitorovania a evaluácie bilaterálnej rozvojovej spolupráce SR, ktorá bola prijatá v roku 2014.

Monitoring a kontrolu projektových aktivít realizuje SAMRS v spolupráci so zastupiteľskými úradmi SR. Podľa kapacitných možností sa monitoringu zúčastňujú aj zamestnanci Odboru rozvojovej spolupráce a humanitárnej pomoci MZVEZ SR. V zmysle zmlúv o poskytnutí dotácie na rozvojové projekty realizujú monitoring aj samotní príjemcovia prostriedkov ODA.

Evaluácie budú aj naďalej realizované externými subjektmi s relevantnými skúsenosťami v oblasti hodnotenia rozvojovej spolupráce. MZVEZ SR vykonáva evaluácie na základe ročného plánu evaluácií, ktorý je súčasťou Zamerania bilaterálnej rozvojovej spolupráce SR na príslušný rok. Predmetom evaluácie môžu byť jednotlivé prebiehajúce alebo ukončené projekty alebo skupina projektov, rozvojové intervencie SR vo vybranej partnerskej krajine alebo vo vybranom sektore, program, prípadne celá stratégia. Zistenia a odporúčania vyplývajúce z evaluácií sú využívané pri prijímaní rozhodnutí o budúcom smerovaní a spôsobe realizácie rozvojovej spolupráce SR. Pri evaluácii sa uplatňujú medzinárodne uznávané kritéria: relevantnosť, koherencia, účinnosť, efektívnosť, dopad a udržateľnosť. Záverečné evaluačné správy budú aj naďalej zverejňované na webových sídlach MZVEZ SR a SAMRS, aby sa zvýšila transparentnosť, zodpovednosť a informovanosť o aktivitách ODA SR. Ambíciou MZVEZ SR je uskutočniť minimálne jednu evaluáciu ročne.

Monitoring a evaluáciu môžu vykonávať aj ostatní aktéri zapojení do ODA SR, a to samostatne, prostredníctvom implementačného partnera alebo externého hodnotiteľa.

10.3. Riadenie založené na výsledkoch

Napriek snahám o strategickejší prístup k riadeniu výstupov a výsledkov rozvojových intervencií existuje v súčasnom systéme rozvojovej spolupráce SR priestor na vylepšenie. Medzi hlavné limity patrí orientácia na výstupy namiesto výsledkov, pričom absentujú nástroje na vyhodnocovanie celkového vplyvu rozvojových intervencií na rozvoj a plnenie strategických cieľov ODA SR. Strategické ciele nie sú dostatočne prepojené s konkrétnymi výstupmi a výsledkami projektov, čo komplikuje sledovanie pokroku a účinnosť intervencií.

Za týmto účelom zostaví MZVEZ SR v priebehu roka 2025 v spolupráci so SAMRS a ostatnými relevantnými aktérmi rozvojovej spolupráce SR logický rámec vrátane súboru merateľných výsledkových indikátorov, ktoré budú naviazané na strategické ciele stanovené v stratégii a vyhodnocované pri jednotlivých rozvojových intervenciách, ako aj komplexne na úrovni projektových výziev, teritórií, programov a samotnej stratégie. SR pritom bude vychádzať zo zistení a odporúčaní OECD.²⁰⁾

Dlhodobým cieľom je postupne zaviesť systém riadenia založeného na výsledkoch, ktorý bude uplatniteľný naprieč všetkými inštitúciami SR zapojenými do aktivít rozvojovej spolupráce tak, aby bolo možné vyčíslieť spoločné výsledky politiky rozvojovej spolupráce SR v rôznych teritoriálnych a sektorových oblastiach.

²⁰⁾ V roku 2023 sa uskutočnil bilaterálny projekt medzi OECD a MZVEZ SR, v rámci ktorého OECD poskytla svoje expertné poradenstvo v oblasti zhodnotenia a možností posilnenia riadenia založeného na výsledkoch v rámci rozvojovej spolupráce SR s dôrazom na zavedenie výsledkových indikátorov.

10.4. Komunikácia a zvyšovanie povedomia

Úspešná implementácia cieľov stratégie závisí od aktívneho zapojenia sa všetkých aktérov rozvojovej spolupráce, ako aj mobilizácie podpory odbornej i širokej verejnosti. Z tohto dôvodu bude SR venovať zvýšenú pozornosť zrozumiteľnej, cielenej, systematickej, apolitickej a proaktívnej komunikácii o cieľoch a výsledkoch rozvojovej spolupráce SR a aktivitách SlovakAid, ako aj o globálnych výzvach udržateľného rozvoja, pozitívnych dopadoch rozvojovej spolupráce na prijímateľov pomoci aj prínosoch pre obyvateľov SR a o význame ODA z pohľadu zahraničnej a hospodárskej politiky a budovania pozitívneho imidžu SR v zahraničí.

SR bude pracovať na zvyšovaní povedomia najmä prostredníctvom tradičných a digitálnych médií, sociálnych sietí, odborných konferencií, popularizačno-náučných podujatí pre mladých ľudí a študentov aj širokú verejnosť a projektov globálneho vzdelávania. Súčasťou komunikácie je aj využívanie jednotnej identity a loga SlovakAid všetkými aktérmi rozvojovej spolupráce vrátane ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy. S cieľom zvýšenia zapojenia podnikateľov do rozvojovej spolupráce bude MZVEZ SR v spolupráci so SAMRS, EXIMBANKOU SR, MF SR, SARIO a inými relevantnými aktérmi aktívne prezentovať podnikateľskému sektoru možnosti zapájania sa do projektov rozvojovej spolupráce a výziev a tendrov medzinárodných organizácií. V neposlednom rade sa SR zameria aj na zvyšovanie povedomia o Agende 2030 a SDGs v súlade s Komunikačnou stratégiou cieľov udržateľného rozvoja Agendy 2030, ktorá bola vypracovaná v spolupráci s OECD.

V záujme transparentnosti a zodpovednosti bude MZVEZ SR pravidelne informovať o výsledkoch ODA SR prostredníctvom materiálov predkladaných na vedomie vláde SR: 1) výročnej správy a 2) odpočtu plnenia odporúčaní výboru OECD/DAC. SAMRS predstaví a zhodnotí výsledky svojej činnosti prostredníctvom výročných správ SAMRS. SR tiež bude pokračovať v zverejňovaní údajov o poskytovanej ODA prostredníctvom pravidelného vykazovania štatistík o ODA do OECD a EÚ.